

ÜLEANDMISE JA VASTUVÕTU AKT

Tallinnas, 28. oktoobril 2010

Käesolevaga Harjumaa Omavalituste Liit, registrikoodiga 80195199, asukohaga Sirge 2, 10618 Tallinn (edaspidi nimetatud kui Vastuvõtja) ja

Rimess OÜ, registrikood 10384467, asukohaga Ahtri 6a, Tallinn (edaspidi nimetatud kui Üleandja)

Koostasid käesoleva üleandmise ja vastuvõtu akti (edaspidi nimetatud kui Akt) alljärgnevas:

1. Akti allakirjutamisega annab Üleandja üle ja võtab Vastuvõtja vastu Üleandja poolt vastavalt poolte vahel 15.10.2009 sõlmitud Töövõtulepingu (edaspidi nimetatud kui Leping) järgi teostamisele kuulunud II etapi tööd:

Vastavalt lepingu punktile 2.3.2 teise etapi tööks on: Geomedia OÜ aruandes kirjeldatud välisriikide pealinnaregioonides (Oslo, Helsingi, Kopenhaagen) kehtivate finantseerimisskeemide Harjumaa Pealinnaregioonis rakendamise analüüs, eeldusel et ERKAS Valduse OÜ 30. aprillil 2010 esitatud aruandes pakutud teenuste standardid hakkavad kehtima

2. Vastuvõtja kinnitab aktile allakirjutamisega, et Üleandja poolt on teostatud lepingu punktis 2.3.2 teostamisele kuuluvad tööd ning Vastuvõtjal ei ole Üleandjale mingeid Lepingu täitmisest tulenevaid pretensioone.
3. Akt on koostatud kahes identses võrdset jõudu omavas eksemplaris, üks kummalegi poolele.
4. Akt jõustub selle allakirjutamise hetkest ning moodustab Lepingu lahutamatu osa.

POOLTE ANDMED:

VÕTTIS VASTU

Aarne Rentnik
Harjumaa Omavalitsuste Liit
Tegevdirektor

ANDIS ÜLE

Artur Suits
Rimess OÜ
Partner

Allkiri

Allkiri

Projekti „Pealinnaregiooni omavalitsusüksuste koostöö- ja haldusvõimekuse tõstmine“ finantsosa

2. VAHERAPORT

Käesolev raport (edaspidi viidatud kui "Raport") põhineb OÜ Geomedia poolt koostatud Kopenhaageni, Oslo ja Helsingi pealinnaregioonide koostöökogemuste analüüsil. Töö on koostatud Harjumaa Omavalitsuste Liidu tellimusel Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna Finantsmehhanismidest rahastatava regionaalarengu projekti „Pealinnaregiooni omavalitsusüksuste koostöö- ja haldusvõimekuse tõstmine“ raames.

Koostaja:

**Tallinn
2010**

MÄRKUSED

Käesoleva Raporti eesmärgiks on anda ülevaade võimalustest rakendada välisriikide pealinnaregioonide (Oslo, Helsingi, Kopenhaagen) finantseerimisskeeme Harjumaa Pealinnaregioonis.

Raport on koostatud Harjumaa Omavalitsuste Liidu tellimisel Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna Finantsmehhanismidest rahastatava regionaalarengu projekti „Pealinnaregiooni omavalitsusüksuste koostöö- ja haldusvõimekuse tõstmine“ raames koostatava pealinnaregiooni ühiselt osutatavate avalike teenuste finantseerimisskeemina (finantsmudel koos selgitustega) ja mitme stsenaariumi analüüsina. OÜ Rimess teostab töö etapiviisiliselt. Teise etapi tööks on:

- Geomedia OÜ aruandes kirjeldatud välisriikide pealinnaregioonides (Oslo, Helsingi, Kopenhaagen) kehtivate finantseerimisskeemide Harjumaa Pealinnaregioonis rakendamise analüüs, eeldusel et ERKAS Valduse OÜ 30. aprillil 2010 esitatud aruandes pakutud teenuste standardid hakkavad kehtima.

Raporti koostamisel tugineti Geomedia OÜ poolt kogutud andmetele välisriikide pealinnaregioonide finantseerimisskeemide kohta ning ERKAS Valduse OÜ poolt koostatud standarditele.

RAPORTI ÜLESEHITUS

Käesolev Raport koosneb valdkondadepõhisest väliskogemuse rakendatavuse analüüsist 5 valdkonna lõikes: bussiliiklus, jäätmemajandus, veemajandus, ruumiplaneeringud ja kergliiklusteed, arvestades ERKASE poolt välja pakutud standardeid.

Raporti peatükid on jagatud järgmistesse alamkategoriatesse: ERKASE poolt välja pakutud lahendus, Põhjamaade kogemus, sealhulgas eraldi Soome Helsingi piirkonna süsteemi analüüs ning võrdlev analüüs.

KASUTATUD LÜHENDID

Lühendite loetelu on toodud alfabeetilises järjekorras

HSL - Helsingi piirkonna transpordiasutus

ERKAS - ERKAS Valduse OÜ

Geomedia - Geomedia OÜ

Pealinnaregioon – Harjumaa järgmised omavalitsused: Tallinna linn, Saue linn, Maardu linn, Jõelähtme vald, Rae vald, Harku vald, Viimsi vald, Kiili vald, Saue vald, Saku vald

Põhjamaad – Norra, Soome, Taani

Põhjamaade pealinnaregioonid - Oslo, Helsingi, Kopenhaageni ümbruse omavalitsused

SISUKORD

Märkused	i
Raporti ülesehitus	ii
Kasutatud lühendid	iii
1 Ühistransport	1
1.1 Omavalitsustevaheline bussiliiklus	1
1.2 Omavalitsusesisene transport	2
1.3 Laste ühistransport	2
1.4 Ühistranspordi korraldus Põhjamaades	4
1.4.1 Ühistranspordi korraldus Soomes	4
1.4.2 Ühistranspordi korraldus mujal vaatluse all olnud Põhjamaades	5
1.5 Analüüs	5
1.6 Soome mudeli analüüs	6
1.6.1 Tulude analüüs	8
1.6.2 Kulude analüüs	8
2 Jäätmemajandus	10
2.1 Jäätmeveo standardite ülevaade	10
2.1.1 Jäätmeveoga mitteliitunuks lugemise avalduse menetlemine	10
2.2 Jäätmejaam	12
2.3 Jäätmemajanduse korraldus Põhjamaades	14
2.3.1 Jäätmemajanduse korraldus Soomes	14
2.3.2 Jäätmemajanduse korraldus mujal vaatluse all olnud Põhjamaades	15
2.4 Analüüs	15
2.5 Soome mudeli analüüs	16
2.5.1 Tulude analüüs	18
2.5.2 Kulude analüüs	18
2.5.3 Kokkuvõte	19
3 Veemajandus	20
3.1 Veemajanduse standardite ülevaade	20
3.2 Reovee standardite ülevaade	21
3.3 Veemajanduse korraldus Põhjamaades	23
3.3.1 Veemajanduse korraldus Soomes	23
3.3.2 Veemajanduse korraldus mujal vaatluse all olnud Põhjamaades	24
3.4 Analüüs	24
3.5 Soome mudeli analüüs	25
3.5.1 Tulude analüüs	26
3.5.2 Kulude analüüs	26
3.5.3 Kokkuvõte	27
4 Ruumiplaneeringud	28
4.1 Ruumiplaneeringute standardite ülevaade	28
4.2 Soome süsteemi ülevaade	28
4.3 Analüüs	28
4.4 Soome mudeli analüüs	29
5 Kergliiklusteed	30
5.1 Kergliiklusteid puudutavate standardite ülevaade	30
5.2 Kergliiklusteede hooldusküsimused	31
5.3 Analüüs	32
5.4 Soome mudeli analüüs	32
6 Kokkuvõte	34
7 Kasutatud infoallikad	35

TABELITE LOETELU

Tabel 1. Reisi maksimaalne kestus	1
Tabel 2 Piletimüügitulude maht ja jaotus, miljonit eurot	7
Tabel 3 Osamaksude jaotus valdade vahel, miljonit eurot	8

1 ÜHISTRANSPOORT

Alljärgnev peatükk annab ülevaate olulisematest ühistranspordi puudutavatest finantseerimisküsimustest nii Põhjamaade pealinnaregioonides kui ka vastavalt ERKASE koostatud standarditele, analüüsides selle käigus, kas Põhjamaade praktika toetab ERKASE poolt välja töötatud standardeid.

1.1 OMAVALITSUSTEVAAHELINE BUSSILIKLUS

Raportis on kasutatud ERKASE poolt väljatöötatud mõisteid, mis ühistranspordi puudutavalt on järgmised:

Omaavalitsusesisene liin on Pealinnaregiooni omavalitsuse paikkonda omavalitsuse keskusega või paikkondi omavahel ühendav liin (v.a. laevaühendus saarega).

Omaavalitsustevaheline liin on Tallinna ja muu Pealinnaregiooni kohaliku omavalitsuse üksuse vaheline otseühenduse liin, mis saab ühel suunal alguse Tallinna südalinnast (*alternatiiv: Tallinnasisesest tõmbekeskusest*) ja lõpeb muu Pealinnaregiooni kohaliku omavalitsuse üksuse keskusasulas või ümberistumise peatuskohas või läbib seda omades seal peatust ja vastupidiselt vastassuunal.

NB! Käesolev ning eelnev ja järgnev Raport käsitlevad ühistranspordi liinina eelkõige bussiliine ning Tallinna puhul ka trammi- ja trolliliine, kuid jätavad kõrvale rongiliinid.

Liini tellija on avaliku omavalitsustevahelise transpordi puhul MTÜ Harjumaa Ühistranspordikeskus.

Vastavalt ERKASE standarditele kehtivad ühistranspordile järgmised nõuded:

- ➔ Sõidu mugavus;
- ➔ Piletihind;
- ➔ Sõiduaeg teekonna läbimisel;
- ➔ Sõitudevaheline intervall

Efektid, mida ühistranspordi edendamisega loodetakse saavutada, on järgmised:

- ➔ Parkimiskoormus Tallinna kesklinnas väheneb;
- ➔ Mõju keskkonnale – keskkonnakoormus väheneb

Ühissõiduki keskmine marsruudi läbimise kiirus peab olema vähemalt 40 km/h ning keskusasula või toitvate liinide süsteemi korral ümberistumise peatuskoha ja Tallinna südalinna vahelise reisi kestus ei tohi olla suurem allolevas tabelis kirjeldatud piirmäärdest.

Tabel 1. Reisi maksimaalne kestus

Keskusasula või ümberistumise peatuskoht	Reisi maksimaalne kestus Tallinnasse või Tallinnast (min)
Alliku	27
Haabneeme	20
Jüri	23
Kiili	32
Laagri	23
Loo	21
Luige	23
Maardu	32

Muraste	30
Peetri	12
Saku	29
Saue	38
Tabasalu	20
Viimsi	18

Allikas: ERKASE standardid

Ühissõidukite sõidugraafikud peavad olema koostatud ning liine teenindama sellised sõidukid, et tipuvälistel aegadel on reeglina tagatud kõikidele teenuse tarbijatele istekoht sõidukis, tipuajal on sõidukite täituvuse normiks istekohtade 100% hõivatus ja seisukohtade hõivatus 7 in/m².

Liini tellija on kohustatud:

1. koostama sõidugraafikud lähtuvalt teenuse tarbijate sõiduvajadustest ning doteerivate ametiasutuste eelarvevõimalustest;
2. korraldama riigihanke vedaja valimiseks juhindudes ühistranspordiseadusest, riigihangete seadusest ning tellija riigihangete korraldamise korrast;
3. hoidma liinide asukohajärgsed peatused (v.a. raudteejaamad ja -peatused) puhtana ja ohutut liiklust tagavas seisukorras.

1.2 OMAVALITSUSESISENE TRANSPORT

Liini tellija on avaliku omavalitsusesisese ühistranspordi puhul asukohajärgne valla- või linnavalitsus või tema volitusel MTÜ Harjumaa Ühistranspordikeskus.

Teenuse osutamise mahu määramisel tuleb vastavalt ERKASE standarditele liinid vastavalt iseloomule kategoriseerida kolme kvaliteedirühma:

1. Baastasandi liinid, millega võimaldatakse autot mitteomavatele elanikele kõige põhilisemate teenuste ja hüvede kättesaadavus (nt sõit kooli, tööle jne) arvestamata erinevate sihtgruppide erinevate vajadustega teenuse kasutamiseks. Kõigi paikkondade jaoks peab olema tagatud vähemalt teenuse baastasand. Baastasandi liinide ainsaks kvaliteedikriteeriumiks on liikluskõrge.
2. Normtasandi liinid, millega võimaldatakse elanikele igapäevaste teenuste ja hüvede (sh sõit kooli, tööle, elukondlikele teenustele jms) kättesaamine arvestades erinevate sihtgruppide erinevate liikumisaegade jm. erivajadustega. Normtasemel iseloomustatakse paikkonna elanikke teenindavat ühistransporti teenindustaseme näitajate abil.
3. Konkurentsitasandi liinid, mis pakuvad sõiduautoga võrrelduna konkurentsivõimelist ühistranspordi taset. kus ühistranspordi teenused püütakse kindlaks määrata sõiduautoga konkurentsivõimelisel tasemel ja eesmärgiks on võrdse ja konkurentsivõimelise transpordisüsteemi loomine. Konkurentsitaseme puhul on ühistranspordi teenindustaseme kaalutluste aluseks võrdlus alternatiivsete liikumisviisidega, st põhiliselt sõiduautoga.

1.3 LASTE ÜHISTRANSPORT

Laste ühistranspordi liin on vaid lapsi teenindav lapse elukohale lähimat normaalõppekava alusel töötavat õppeasutust nende paikkondadega ühendav liin, mida ei teeninda sobival ajal või mahus avalikud ühistranspordiliinid või mille teenindamine muude transpordilahendustega ei ole otstarbekas.

Liini tellija on laste ühistranspordi teenuse puhul asukohajärgne valla- või linnavalitsus või tema volitusel MTÜ Harjumaa Ühistranspordikeskus.

Vastavalt ERKASe standarditele on teenuse eesmärk tagada Pealinnaregiooni kohaliku omavalitsuste üksustes elavatele koolieelses normaalõppekavaga õppeasutuses käivatele lastele või normaalõppekavaga koolis õppivatele õpilastele mugav transpordiühendus igapäevase liikumise hõlbustamiseks õppeasutuse ja kodu vahel vähendamaks sõiduautodest põhjustatavat liikluskoormust õppeasutuste juures ning transpordi tekitatavat keskkonnakoormust.

Laste ühistranspordi liinid ühendavad õppeasutusega neid paikkondi, mida ei teeninda sobival ajal või mahus avalikud ühistranspordiliinid või mille teenindamine muude transpordilahendustega ei ole otstarbekas. Vähemalt üks liini peatus peab asuma õppeasutuse vahetus läheduses asuvas ühissõiduki peatuskohas (soovitavalt õppeasutusepoolisel tee- või tänavapoolel). Liin võib läbida mitut omavalitsust.

NB! Selle definitsiooni järgi ei kuulu Tallinnas lõppevad koolibussiliinid laste ühistranspordi hulka. Sellest hoolimata on käesolevas ning ka eelnevas ja järgnevas Raportis nende liinidega arvestatud.

Liini tellija (*alternatiiv: vedaja*) peab teenuse osutamise raames tagama ühistranspordiliinide teenindamise piisava arvu ja mahutavusega, seest valgustatud ning seest ja väljast puhaste tehniliselt sõidukorras sõidukitega.

Vedaja (*Alternatiiv: liini tellija*) peab tagama klienditeeninduse ilma lisatasuta (kättesaadav vähemalt telefoni teel eesti ja võimalusel ka muus keeles kogu liinide teenindamise aja), mille kõneoteaja pikkus ei tohi ületada 5 minutit.

Liini tellija on kohustatud:

- koostama sõidugraafikud lähtuvalt teenuse tarbijate sõiduvajadustest ning doteerivate ametiasutuste eelarvevõimalustest;
- tagama liini teenindavas sõidukis reisisaatja olemasolu;
- korraldama riigihanke vedaja valimiseks juhindudes ühistranspordiseadusest, riigihangete seadusest ning liini tellija riigihangete korraldamise korrast;
- korraldama riigihanke uue vedaja korraliseks leidmiseks arvestusega, et avaliku teenindamise leping sõlmitakse eeldatavalt vähemalt kolm kuud enne kehtiva avaliku teenindamise lepingu lõppemist;
- tulemuslikult teavitama teenuse tarbijaid kehtivatest ühistranspordi kasutamise eeskirjadest, sõidugraafikutest jm. ühistranspordi korraldusse puutuvast;
- hoidma liinide peatused (v.a. raudteejaamad ja -peatused) puhtana ja ohutut liiklust tagavas seisukorras;
- tulemuslikult teavitama teenuse tarbijaid muudatustest liinide sõidugraafikus massiteabevahendite kaudu ning tagama tõese eelinformatsiooni olemasolu asjaomastes õppeasutustes vähemalt 14 päeva enne muudatuste jõustumist;
- teavitama vedajat kirjalikult asjaoludest, mis võivad vedajal takistada liinide teenindamist hiljemalt kümne (10) tööpäeva jooksul pärast selliste asjaolude liini tellijale teatavaks saamist (sh kohaliku omavalitsuse antud valdkonna õigusaktide algatamisest, muutmisest, kavandatavad teesulud, liiklustakistused);
- teavitama vedajat halbade teoludest esimesel võimalusel arvates vastavasisulisel info saamisest ning tegema vedajale ettepaneku sellest tulenevalt sõidugraafiku muutmiseks;
- edastama teenuse tarbijatelt laekunud kaebused teenuse osutamise kvaliteedihäirete kohta vedajale ning nõudma talt selgitusi ebakvaliteetse teenuse osutamise kohta;
- koguma iganädalaselt vedajalt aruanded, kontrollima nende vastavust, need kinnitama või esitama pretensioonid kuni 5 tööpäeva jooksul arvates aruannete esitamisele järgnevast tööpäevast ning tasuma

- vedajale igakuiselt liinide teenindamise eest vastavalt korrektself teenindatud teenuse tarbijatele ning läbitud sõidukilomeetritele;
- korraldama regulaarselt sõidukijuhtidele liiklusohutuse ja klienditeeninduse täiendkursused.

1.4 ÜHISTRANSPORDI KORRALDUS PÕHJAMAADES

1.4.1 ÜHISTRANSPORDI KORRALDUS SOOMES

Soomes pealinnaregioonis on loodud ühistranspordi korraldamiseks spetsiaalne ühisomavalitsusüksus. Kuni 2009. aasta lõpuni korraldas ühistransporditeenuse planeerimist ja osutamist pealinnapiirkonnas pealinnapiirkonna koostöönõukogu seadusest (Laki Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta) tulenevalt pealinnapiirkonna koostöönõukogu (YTV) ja selle struktuuriüksus YTV Liikenne. YTV Liikenne vastutas bussitranspordi korraldamise eest pealinnapiirkonna linnades, välja arvatud Helsingi linna kohalikud bussiliinid. Viimane oli Helsingi linna transpordiasutuse (HKL) ülesandeks, nagu trammi- ja metrooliikluse korraldamine Helsingi linnas. Eraldi lepingud ühistransporditeenuse korraldamiseks olid YTV Kerava ja Kirkkonummi valdadega.

2010. aasta alguseks liideti YTV Liikenne ja HKL haldus-, planeerimis- ja hankestruktuurid. Uue asutuse nimeks sai Helsingi piirkonna transpordiasutus (HSL - Helsingin seutun liikennelaitos). HSL asutajaliikmeteks on Helsingi, Kauniainen, Espoo, Vantaa, Kerava ja Kirkkonummi. HSL töötajaskonna suurus 2010. aasta alguses on u. 350 töötajat.

HSL ülesandeks muuhulgas on:

- Tellida tegevuspiirkonna busi-, trammi-, metroo-, praami- ja lähiringliikluse teenust
- Kinnitada tegevuspiirkonna pileti- ja hinnakorraldus ja piletihinnad
- Vastutada piletkontrolli eest
- Vastutada tegevuspiirkonna ühistranspordi turundamise ja reisijainformatsiooni kättesaadavuse eest
- Vastutada tegevuspiirkonna reisijainfo ning muude infotehnoloogiliste süsteemide eest vastavalt valdade soovidele
- Hoolitseda riigi poolt osutatavate toetuste, abi ja eraldiste jagamise eest transpordiliikide lõikes.

HSL ülesandeks on ka ühistranspordi turundamine, reisijainfo jagamine, piletisüsteemide kinnitamine ja piletkontroll.

Helsingi ümbruse transporti korraldava ettevõtte HSL aluslepingu põhjal rakendatakse liikmesvaldadele konkreetsete tegevustega kaasnevate kulude tasumist vastavalt saadud teenuste mahule. Piletitulude jagamisel/arvestamise lähtutakse vallapõhisest piletitulude käibest. Siis kui tegevusest saadavad tasud ja muud tulud ei kata kulusid, maksavad vallad HSL'ile tariifitoetust, millega kaetakse vallale teenuse osutamisega kaasnevate kulude ja nende teenuste eest saadud tulude vahe. Subsideeritavate kulude jagamisel lähtutakse elanike elukohast. Selle määramiseks kasutatakse reisijakaardi ostmisega edastatud andmeid ning lisaks koostatakse uuringuid, millele tuginedes tehakse hinnangulisi arvutusi. Riik ühistranspordi, v.a raudteeliiklus, korralduses ei osale.

HSL liikmesvallad valivad oma esindajad HSL liidukoosoleku koosseisu. Liidukoosoleku hääleõigus jaguneb vastavalt põhikapitali osale, kuid ühe valla hääleõiguse suurus ei tohi ületada 50%. 2009. aastal otsustati jagada hääleõigus järgmiselt – Helsingi 50%, Espoo 23,4%, Vantaa 19%, Kirkkonummi 3,5%, Kerava 3,3% ja Kauniainen 0,8%. Hääleõiguse osakaalud täpsustatakse iga-aastaselt.

1.4.2 ÜHISTRANSPORDI KORRALDUS MUJAL VAATLUSE ALL OLNUD PÕHJAMAADES

Taanis sätestab seadus, et regionaalse ühistranspordiettevõtte tegevust finantseeritakse teenuse müügitulude ning kommunide ja regioonide eraldistega. Seadus määrab pealinnaregiooni ja Sjaellandi ning KOV-üksuste eraldiste suuruse alused – regioonide puhul sõltub see regionaalsete bussiliinide ja kohalike raudteeliinide kuludest ning sisaldab regionaalsete transpordiettevõtete halduskulusid.

Kommunid vastutavad finantsiliselt kohalike bussiliinide ja erivajadustega inimeste liikumisvõimaluste eest – eraldise suurus sõltub vastavate teenuste mahust. Seadus sätestab, et kommunid katavad bussiliinide piletimüügi ja kulude defitsiidi. Ühiste, kommunide piire ületavate kohalike liinide puhul arvestatakse liinide ja reise tihedust ja reisijate arvu. Selleks loendatakse igal kuul reisijaid bussides 100 liinil – sisenejad, väljujad ja reisi kestvus – ning arvutatakse liinide keskmised näitajad. Iga bussiliini kohta arvutatakse kogukulud ja neto sissetulek piletituludest. Kaetavate kulude arvestamisel võetakse 90% ulatuses arvesse liinide pikkust mõõdetuna ajas ning 10% ulatuses arvestades ligikaudset reisijate arvu kommunidest. Liinid avatakse kui kommunid on nõus piletitulude defitsiidi katma.

Norra ühistranspordiseaduse pg 22 alusel on maakondlikel kommunidel (sh Oslo) kohustus tagada maakondlike liinide rahastamine. Riigil on kohustus tagada iga-aastane toetus kommunide ja maakondade toetuskeemi kaudu, et osaliselt katta kulusid. Maakondlikule kommunile on antud õigus otsustada, kuidas toetusi jagada.

1.5 ANALÜÜS

Vastavalt ERKASE koostatud standarditele toimub teenuse rahastamine Pealinnaregiooni puhul piletite müügitulust, omavalitsuse eelarvest ning riigieelarvelisest toetusest. Teenuse tellija tasub vedajale hanke tulemusel kokku lepitud alustel ja määras läbitud kilomeetrite eest, millele lisanduvad boonused ja trahvid. Tulemuslikkust arvestatakse 12 kuu lõikes ning kvaliteedileppega seonduvate tasude maht moodustab kuni 3% lepingu aastasest kavandatud mahust.

Põhjamaade pealinnaregioonide ühistransporditeenuse osutamist rahastatakse erinevalt ERKASE välja pakutud süsteemist põhiliselt piletituludest ja omavalitsusüksuste eelarvelistest subsiidiumitest ning riik ühistransporditeenuse osutamist märkimisväärselt ei toeta. ERKASE poolt välja pakutud boonuste ja trahvide süsteem on analoogne põhjamaades kehtivate süsteemidega.

Vastavalt ERKASE standarditele arvestatakse liinide omavalitsuste eelarvest toetamise puhul omavalitsuse osalusmäär liinide ja reise tiheduse ning reisijate arvu alusel. Reisijate arv arvutatakse igakuiste loendusandmete (sisenejad, väljujad, reisi kestus, piletitulu loendatud reise ja liinide lõikes) keskmistatud näitajate ekstrapoleerimise teel. Kaetavate kulude arvestamisel võetakse 90% ulatuses arvesse liinide pikkust mõõdetuna ajas ning 10% ulatuses arvestades arvestuslikku reisijate arvu omavalitsuste lõikes. Kõik rahavood läbivad liini tellija raamatupidamise, temale laekuvad piletitulud ning dotatsioonid ning tema tasub teenuse eest vedajale. Omavalitsuste kehtestatud sõidusoodustused tasub vedajale soodustuse kehtestanud kohalik omavalitsus kohalikust eelarvest. Vajadusel kompenseerib omavalitsus sõidukulu soodustatud isikule ostetud sõidupileti või selle eest tasumist tõendava maksedokumendi alusel. Sõidupiletite hind arvestatakse tsoneerimise põhimõttel, kusjuures sõidupileti hind ei sõltu reisi pikkusest ühe tsooni piires.

Ka Põhjamaade süsteem toetab tsoneerimise põhimõtteid ning piletihinna arvutamiseks üritatakse võimalikult täpselt tuvastada nii reisijate arv kui ka nende poolt läbitud vahemaad.

1.6 SOOME MUDELI ANALÜÜS

Helsingi piirkonnas on ühisomavalitsusel lõplik ja täielik otsustusõigus. HSL kogub liikmesvaldadelt kirjalikud soovid liinide osas ning korraldab nende alusel läbirääkimised. Peale läbirääkimisi esitatakse kokkulepped juhatusele kinnitamiseks. Põhimõtteliselt on HSL voli avada liini ka sellisel juhul kui vald on ümber mõelnud ja ei soovi enam liini avamise ja käigushoiu eest tasuda.

Soome pealinnapiirkonnas kehtib busside-, trammide- ja metrootranspordi ühtne tsoneeritud ja paketatud piletisüsteem (välja arvatud U-liinid), mis on integreeritud riigiraudtee piletisüsteemiga.

Bussiliinide kulud kavandatakse 2010-2014 kasvatada 12,5 mln euro ulatuses ja rongiliikluses 0,7 mln euro ulatuses. Regionaalne liinivõrgu kava peaks tagama regioonis hommikul tippunil 1,3% ajavõidu.

Ühistransporditeenuste osutamise lepingud sõlmitakse veoliinide või nende pakettide ning toetavate teenuste nagu näiteks piletisüsteemi korraldamise tellimiseks. Lepingutes määratakse nõuded ettevõtetele, osutatavate teenuste mahud, sõiduplaanid, nõuded transpordivahenditele, teenusekindlusele, kvaliteedinõuded ning nendega seonduvad trahvid ja boonused veoettevõtetele, pilethindade piirmäärad.

Helsingi piirkonnas teenuse osutamist korraldab HSL on 2010. aasta alguse seisuga sõlminud bussiliinide lepinguid üle 10 vedajaga.

Helsingi pealinnapiirkonnas kehtib busside-, trammide- ja metrootranspordi ühtne tsoneeritud ja paketatud piletisüsteem (välja arvatud U-liinid), mis on integreeritud riigiraudtee piletisüsteemiga.

Kõigil pealinnapiirkonna ühistranspordiliinidel rakendatakse öötasu kella 2:00-4:30. Tasu ulatus sõltub pileti kehtivustsoonist.

Helsingi linnas on odavaima üksikpileti hind automaadist ostes 2 eurot ja kalleim kolme tsooni üksikpilet 6,20 eurot. 30- päeva perioodi hind on täiskasvanule HSL teenuspiirkonnas minimaalselt 43 eurot ja maksimaalselt 124,50 eurot. Päevapileti hind on 6,80 eurot.

HSL tegevuspiirkonnas on kehtestatud trahvi suurus 80 eurot, millele lisaks tuleb osta kohapeal üksik- või väärtuspilet. Kontrolli teostamise korraldamine on HSL ülesanne.

HSL on kehtestatud laste pilet 7-16 aastastele lastele. Õpilastele ja üliõpilastele kehtib allahindlus ning väljastatakse õpilase reiskaart. See kehtib järgmistele sihtrühmadele: õpilased, kes elavad alaliselt HSL valdades ning kes õpivad üldhariduskoolides, kutsekoolides ja ülikoolides, mis asuvad Soomes. Üle 30 aastaste õpilastel ja vabahariduskursustel käijatel on vajalik soodustuse saamiseks tõend sotsiaalabiametist (KELA) või Ålandi läänivalitsusest. Soodustused ei kehti kraadiõppuritele ja olulist (KELA) sotsiaaltoetust mitte vajavatele üle 30 aastastele üliõpilastele. Pensionäridele, kes elavad HSL valdades ja saavad osalist riiklikku pensioni KELA'lt, kehtib 25% soodustus ning täispensioni saavatele elanikele 50% soodustus. Isik peab iga 3 aasta järel uuendama oma kuuluvust soodustusrühma.

Tasuta sõidu õigus on Helsingi pealinnaregioonis alla 7 aastastel lastel, pimedatele inimestele, sõjaveteranidele ja HSL personalile. Täiskasvanud, kes reisivad kuni 6 aastase kärus oleva lapsega, võivad samuti sõita tasuta.

HSL aluslepingu järgi rahastab vallaliit tegevuskulusid piletitulude, valdade poolt tasutavate tariifitasude, riigi toetuste ja muude tulude arvelt. Kuni 2010 aastani sätestas pealinnapiirkonna koostöö seadus Helsingi linnaregioonis lisakulude katmise proportsioonid (1/2 Helsingi, ülejäänud 1/2 vastavalt elanike arvu proportsioonina). Uus, pealinnapiirkonna jäätmemajanduse ja ühistranspordi koostöö seadus

sellist punkti ei sisalda. HSL rahastab investeeringuid laenude abil. Selleks võetakse 2010. aastal 10 mln ning 2011. ja 2012. aastal kummalgi 15 mln eurot laenu.

HSL aluslepingu põhjal rakendatakse liikmesvaldadele konkreetsete tegevustega kaasnevate kulude tasumist vastavalt saadud teenuste mahule. Piletitulude jagamisel/arvestamise lähtutakse vallapõhisest piletitulude käibest. Siis kui tegevusest saadavad tasud ja muud tulud ei kata kulusid, maksavad vallad HSL'ile tariifitoetust, millega kaetakse vallale teenuse osutamisele kaasnevate kulude ja nende teenuste eest saadud tulude vahe. Subsideeritavate kulude jagamisel lähtutakse elanike elukohast. Selle määramiseks kasutatakse reisijakaardi ostmisega edastatud andmeid ning lisaks koostatakse uuringuid, millele tuginedes tehakse hinnangulisi arvutusi

Valdade ühistranspordikulud ulatuvad pealinnapiirkonnas Helsingi linna 2,8 mrd kroonist Kirkkonummi 54 mln Eesti kroonini. HSLst välja jäävate Uusimaa valdade ühistranspordikulud jäävad üldjuhul alla 100 mln krooni.

Kõik rahavood läbivad korraldava organisatsiooni – HSL – raamatupidamise. Korraldavale organisatsioonile laekuvad piletitulud ning subsiidiumid, kes nende eest ostab teenust veoettevõtetele. Soome ühistranspordiseadus sätestab veoettevõtetele kohustuse pidada eraldi raamatupidamist lepinguliste avalike ühistransporditeenuste osutamise kohta.

2008. aastal oli YTV Liikenne tegevustulu 215 mln eurot, sh teenuste müügist 125 mln eurot, ja valdade tariifitoetused 87 mln. valdade toetused jagunesid selliselt: Helsingi 18 mln, Espoo 40 mln, Vantaa 31 mln. Kerava maksis teenuslepingu alusel 1,6 mln ja Kirkkonummi 2,1 mln eurot. YTV Liikenne tegevuskulud olid 2008. aastal 216,8 mln eurot, sellest personalikulud 6,5 mln ja teenuste vedajatelt ostmise kulud 208,6 mln eurot. YTV üldkuludest moodustas transpordisektor 73%. HKL 2008. aasta tulud olid 225,2 milj eurot. Sellest linna subsiidium moodustas 108,3 mln eurot ja piletitulu kokku 116,64 mln eurot. Piletitulu jagunes selliselt: üksikpiletid 29,2 mln, väärtuspiletid 23,8, perioodipiletid 61,0 mln, turistipiletid 2,4 mln eurot. HKL 2008. aasta kulud olid 238,8 mln eurot - teenuse ostmiseks 142,2 mln (sh 97,0 mln bussiveo operaatoritele ja 15,6 mln eurot YTV'le haldus- ja transporditeenuste eest).

Järgnevas tabelis on kirjeldatud piletimüügitulude mahtu ja jaotust vastavalt HSL-i prognoosile.

Tabel 2 Piletimüügitulude maht ja jaotus, miljonit eurot

	2009	2010	kasv
Piirkonnapiletid	90,7	91,8	1,21%
Helsingi sisesed piletid	115,4	118,5	2,69%
Espoo ja Kauniaise sisesed piletid	12,1	12,3	1,65%
Vantaa sisesed piletid	9	9,2	2,22%
Lähiseutu 2 ja 3 piletid	7,4	7,8	5,41%
Kerava sisesed piletid	0,2	0,2	0,00%
Kirkkonummi sisesed piletid	0,3	0,3	0,00%
Kokku	235,1	240,2	2,17%

Allikas: Geomedia raport ja Nõustaja kalkulatsioonid

Piletitulude osakaaluks kavandatakse 2010. aasta eelarves 49,6%. HSL liikmete osamaksud moodustavad 2010. aasta eelarves 47% ehk 229,7 mln eurot. Osamaksude jaotus valdade vahel vastavalt 2010. aasta eelarvele on ära toodud allolevas tabelis.

Tabel 3 Osamaksude jaotus valdade vahel, miljonit eurot

	2010	Osakaal
Helsingi	144 750	63%
Espoo	45 570	20%
Kauniainen	687	0%
Vantaa	34 257	15%
Kerava	1 883	1%
Kirkkonummi	2 512	1%
Kokku	229 659	100%

Allikas: Geomedia raport

Suurte linnade ühistransporditoetuse määraks on HSL 2010. aastal kavandanud 5,1 mln eurot, mis moodustab 1% tuludest. Trahvidest ja vedajatelt laekuvatest tasudest moodustub alla 2% eelarvest (9,6 mln eurot 2010. a.).

1.6.1 TULUDE ANALÜÜS

Vastavalt Helsingi mudelile on HSL-i tulud (2010. aasta näitel) järgmised:

Tulu = $0,496 \cdot \text{piletitulu} + 0,01 \cdot \text{subsiidiumid} + 0,47 \cdot \text{valdade osamaksud} + 0,02 \cdot (\text{trahvid} + \text{vedajatelt laekuvad maksud}) + \text{muud tulud}$;

Millest piletitulu = piirkonnapiletite tulud + Helsingi siseste piletite tulud + Espoo ja Kauniaise siseste piletite tulud + Vantaa siseste piletite tulud + Lähiseutu 2 ja 3 piletite tulud + Kerava siseste piletite tulud + Kirkkonummi siseste piletite tulud = $91,8 + 118,5 + 12,3 + 9,2 + 7,8 + 0,2 + 0,3 = 240,2$ miljonit eurot;

Millest subsiidiumid = subsiidiumid riigilt + muud subsiidiumid = 5,1 miljonit eurot;

Millest valdade osamaksude tulud = Helsingi osamaksu tulu + Espoo osamaksu tulu + Kauniaise osamaksu tulu + Vantaa osamaksu tulu + Kerava osamaksu tulu + Kirkkonummi osamaksu tulu = $144 750 + 45 570 + 687 + 34257 + 1 883 + 2 512 = 229 659$ miljonit eurot;

Millest trahvitulu = trahvimäär * trahvide arv;

Millest vedajatelt laekuvate maksude tulu = maksumäär * maksu alusbaas;

Trahvitulu + vedajatelt laekuvate maksude tulu = 9,6 miljonit eurot;

Ning millest muud tulud = tulud varade müügist + muud eelpool mainimata tulud = 0 eurot.

1.6.2 KULUDE ANALÜÜS

Vastavalt Helsingi mudelile on Ühistransporti korraldava ettevõtte kulud järgmised:

Kulu = teenusepakkuja tasud + halduskulud + administratiivkulud + järelvalvekulud + turustuskulud;

Millest teenusepakkuja tasud = liinikilomeetri hind * tellitud liinikilomeetrite arv;

Millest halduskulud = ettevõtte ülalpidamiskulud;

Millest administratiivkulud = töötajate palgad + muud administratiivkulud = töötajate arv, kes tegelevad administratiivtegevustega * administratiivtöötajate keskmine tunnipalk * administratiivtegevusteks kulutatud tundide arv + muud administratiivtegevusega seotud kulud;

Millest järelvalvekulud = piletite kontrolli kulud + vedajate kontrolli kulud + uuringute kulud;

Millest turustuskulud = reisijainfo jagamiskulud + turundustegevuse kulud.

Eelarve tasakaalu põhimõtet järgides peaksid sellist tüüpi ettevõtte kulud ja tulud olema võrdsed ehk siis teenust saab tellida täpselt vastavalt eelarvelistele võimalustele.

2 JÄÄTMEMAJANDUS

Alljärgnev peatükk annab ülevaate olulisematest jäätmemajandust puudutavatest finantseerimisküsimustest nii Põhjamaade pealinnaregioonides kui ka vastavalt ERKASE koostatud standarditele, analüüsides selle käigus, kas Põhjamaade praktika toetab ERKASE poolt välja töötatud standardeid.

2.1 JÄÄTMEVEO STANDARDITE ÜLEVAADE

Jäätmekäitlusleping on teenuse tarbija ja vedaja vahel sõlmitav kahepoolne leping, millega vedaja võtab endale jäätmete osalise või täieliku käitlemise kohustuse ning millega ta muutub jäätmevaldajaks pärast seda, kui teenuse tarbija on jäätmed üle andnud, kui leping ei näe ette teisiti ning täpsustatakse jäätmete üleandmise-vastuvõtmise, teenuse eest tasumise korralduse jm asjaolude üksikasju. (*alternatiiv: kohaliku omavalitsuse kaudu arveldamisel sellist lepingut ette ei nähta*)

Jäätmeveo teenustasu on tasu, mida teenuse tarbija maksab vedajale (*alternatiiv: teenuse tellijale*) korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete vedamise eest.

Vastavalt ERKASE standarditele on teenuse pakkumisel eesmärgiks hõlmata kõik teenuse tarbijad jäätmekäitlussüsteemi, tagada neile vajadusi arvestava võimalikult efektiivse, ohutu ja kogukonda vähim koormava jäätmeveoteenuse kättesaadavus olmes püsivalt või suurel hulgal tekkivatest jäätmetest vabanemiseks, minimeerimaks seeläbi illegaalset jäätmekäitlust ja jäätmekäitlusest tingitud keskkonnasaastet ning edendamaks jäätmete taaskasutamist.

Teenuse tarbijal on õigus:

- esitada vedajale (*alternatiiv: teenuse tellijale*) avaldusi ja muid pöördumisi klienditeeninduse, infotelefoni, posti või e-posti teel;
- taotleda asukohajärgselt linna- või vallavalitsuselt enda tähtajalist või tähtajatut korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks lugemist.

Teenuse osutamise eest esitab vedaja igakuiselt arve igale teenuse tarbijale hiljemalt järgneva kuu 20. kuupäevaks. (*Alternatiiv: arve esitab teenuse tarbijale teenuse tellija tühjendamiskordade ja mahutite suuruse alusel ning vedaja esitab koondarve teenuse tellijale vastavalt kogutud ja äraveetud tonnidele jäätmeliikide kaupa*)

Vedaja (*alternatiiv: teenuse tellija*) peab tagama klienditeeninduse ilma lisatasuta (kättesaadav vähemalt telefoni teel eesti ja vene keeles kogu mahutite lubatud tühjendamisaja jooksul), mille kõneoteaja pikkus ei tohi ületada 5 minutit.

2.1.1 JÄÄTMEVEOGA MITTELIITUNUKS LUGEMISE AVALDUSE MENETLEMINE

Teenuse tarbija poolt esitatud kirjaliku avalduse menetlemine toimub järgnevalt:

- valla-/ linnavalitsuse poolt volitatud isik, olles saanud nimetatud kirjaliku taotluse, kontrollib teenuse tarbija avalduse vormilist vastavust jäätmehoolduseeskirja nõuetele;
- juhul, kui avaldus vastab vormilistele nõuetele, peab valla-/ linnavalitsuse poolt volitatud isik kohapeal kontrollima, kas teenuse

tarbija esitatud korraldatud jäätmeveoga liitumisest vabastamise faktilised asjaolud on tõesed ja vabastamist võimaldavad;

- Seejärel kujundab linna-/ vallavalitsuse poolt volitatud isik oma seisukoha ja edastab selle linna- või vallavalitsusele;
- linna- või vallavalitsus otsustab lähtudes avaldusest ja volitatud isiku seisukohast avalduse rahuldamise üle. Avaldus ei kuulu rahuldamisele, kui avalduse vormilised või faktilised asjaolud ei vasta nõuetele.

Avalduse menetlemine ei tohi kesta üle 30 päeva.

Teenuse tarbija mitteliitunuks lugemise otsustab linna- või vallavalitsus oma korraldusega, milles sätestatakse:

- teenuse tarbija mitteliitunuks lugemise põhjused;
- mitteliitunuks lugemise ajaline kestus;
- tähtpäev, millal mitteliitunuks loetud jäätmevaldaja esitab linna- või vallavalitsusele jäätmeseaduse § 69 lg 5 nimetatud kirjaliku selgituse oma jäätmete käitlemise kohta.

Teenuse tellija on kohustatud:

- korraldama avaliku konkursi korraldatud jäätmeveo ainuõiguse andmiseks;
- edastama vedajale kirjalikult kõiki tema teenuseosutamist puudutavad andmed (N: jäätmevaldajate registris olemasolevad andmed veopiirkonna ja selles asuvate jäätmevaldajate kohta, veopiirkonnas asuvate jäätmevaldajate korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks lugemise teated, teavitab halbades teeloludest jms);
- vaatama kooskõlas eri- või ainuõiguse andmise korraga läbi Vedaja taotluse jäätmeveo teenustasude muutmiseks ning taotluse põhjendatuse korral muutma teenustasusid vastavalt;
- teavitama teenuse tarbijaid kehtivatest jäätmekäitlusalastest nõuetest ja korraldatud jäätmeveoga seonduvast ning korraldama jäätmeveo tingimusi ja korraldust tutvustava infopäeva igas jäätmeveopiirkonnas vähemalt 20 päeva enne iga uue eri- või ainuõiguse andmise lepingu kehtima hakkamist;
- koguma teenuse tarbijatelt tasu jäätmete äraveo eest ning tasuma vedajale igakuiselt veopiirkonna teenindamise eest vastavalt kogutud ja korrektselt äraveetud jäätmete kogusele tonnides (alternatiiv: seda kohustust ei ole);
- edastama teenuse tarbijatelt laekunud kaebused teenusehäirete kohta vedajale ning nõudma talt selgitusi ebakvaliteetse teenuse osutamise kohta;
- abistama teenuse tarbija kohustuste korrektset täitmist takistava liikumispuudega vm erivajadustega inimesi jäätmekäitluse korraldamisel võimaldamaks vedajal häirimatult töötada.

Teenust rahastavad teenuse tarbijad täies mahus vastavalt kehtivale hinnakirjale. Teenustasu peab olema piisav, et katta jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veo ja veo ettevalmistamise kulud ning käitlejate kasumimarginaali, sh ka nende funktsioonide kulukomponendid jäätmeveoteenuse osutamisel, mida täidab teenuse tellija. Teenustasud diferentseeritakse sõltuvalt jäätmete liigist, kogumismahuti suuruselt, tühendamise sagedusest, asustustihedusest ja veokaugusest. Kinnitatud hinnakiri peab julgustama vähendama jäätme hulka ja selle kahjulikkust, samuti jäätmete taaskasutust.

(Alternatiiv: korraldatud jäätmeveo teenustasu koosneb kahest komponendist – saastetasust ja opereerimiskomponendist.)

Vedajal (alternatiiv: kohalikul teenuse tellijal) on kohustus esitada teenuse tarbijale teenuse osutamise eest arve vastavalt hinnakirjale hiljemalt arveldusperioodile järgneva kalendrikuu 7. (seitsmendaks) kuupäevaks. Arve esitamiseks loetakse selle saatmist teenuse tarbijale paber kandjal postiga või teenuse tarbija näidatud faksinumbri või elektroonilise dokumendina teenuse tarbija näidatud elektronposti aadressile. Arve tasumise tähtaeg on üldjuhul 14 päeva.

Järelevalve korraldatud jäätmeveo nõuete (sh nõuded vedajale ja jäätmevaldajale) täitmise üle toimub keskkonnajärelevalve seaduses sätestatud korras. Järelevalvet korraldatud jäätmeveo üle ning korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks loetud jäätmevaldajate üle teostavad valla- või linnavalitsuse poolt volitatud isikud.

Teenuse tellija korraldab järjepidevalt teenuse tarbijate rahulolu-uuringuid, sh uurib teenuse tarbijate hinnanguid veograafiku, veokite puhtuse, mahutite tühjendamise häirimatuse, informatsiooni kättesaadavuse, õigeaegsuse, täpsuse ja piisavuse ning personali abivalmiduse kohta. Uuringu tulemuste analüüsi põhjal hindab teenuse tellija osutatud teenuse kvaliteeditaset.

2.2 JÄÄTMEJAAM

Jäätmejaam on detailplaneeringu ja ehitusprojekti alusel rajatud, taraga piiritletud ning mehitatult töötav eri liiki jäätmeid ohutult ladustada võimaldavate mahutite ning detailse arvestuse pidamist võimaldava tehnilise varustusega ehitised jäätmete sorteeritult kogumiseks nende hilisema taaskasutamise või kõrvaldamise eesmärgil.

Jäätmepunkt on ühe või mitme jäätmete sorteeritult või sorteerimata kogumiseks mõeldud mahuti asukoht.

Teenuse eesmärk on tagada Pealinnaregiooni elanikele olmes juhuslikult, vähesel hulgal või ebaregulaarselt tekkivate jäätmete üleandmiseks optimaalsed ning kontrollitavad ohutud võimalused, et seeläbi minimeerida illegaalset jäätmekäitlust ning edendada materjalide korduskasutust ja jäätmete taaskasutamist.

Jäätmejaamal on õigus keelduda Pealinnaregiooni omavalitsuse rahvastikuregistrisse mittekantud elanikult jäätmeid tasuta vastu võtmisest (va. tootjavastutusega kaetud jäätmeid). Kui jäätmete üleandjal puudub isikuttõendav dokument, siis ei laiene talle Pealinnaregiooni omavalitsuse rahvastikuregistrisse kantud elaniku soodustused. Väljaspool jäätmejaama tööaega ei tohi jäätmeid jäätmejaamas üle anda ega vastu võtta.

Jäätmejaam peab asuma kõva kattega platsil (ühe- või kahepoolse minimaalselt 1,5 % kaldega) ja olema varustatud suletava vähemalt 6 m laiuse värava, autokaalu, kaardimakseterminali ning elaniku isikusamasust ning rahvastikuregistrisse kantust tuvastada võimaldavate elektrooniliste seadmetega. Territoorium (sh katusealune) peab olema pimedal ajal valgustatud vähemalt lahtioleku ajal.

Jäätmejaama projekteerimisel ja rajamisel tuleb arvestada kõiki projekteerimis-, ehitus-, keskkonna- ja tervisekaitse ning ohutusnõudeid.

Teenuse tellija on kohustatud:

- ➔ korraldama avaliku konkursi teenuse osutaja leidmiseks;
- ➔ tasuma jäätmejaama teenuse osutajale jäätmejaama haldustasu;

- tasuma kohaliku omavalitsuse üksuse elanikeregistrisse kantud elanike poolt üle antud ohtlike jäätmete käitlemise eest vastavalt teenuse osutaja hinnakirjale;
- teavitama teenuse tarbijaid jäätmejaama lahtiolekuaegadest ja vastuvõetavatest jäätmeliikidest ning vastuvõtu tingimustest;
- teavitama teenuse tarbijaid teenuste hinnakirja muudatustest vähemalt 30 päeva ette;
- teavitama teenuse osutajat asjaoludest, mis võivad teenuse osutajal takistada teenuse osutamist kümne (10) tööpäeva jooksul pärast selliste asjaolude teenuse tellijale teatavaks saamist;
- vaatama kooskõlas teenuse osutaja leidmise hankedokumentide ning teenuse osutamise lepinguga läbi teenuse osutaja taotluse jäätmejaama hinnakirja muutmiseks ning taotluse põhjendatuse korral kooskõlastama hinnad.

Klienditeenindus peab olema varustatud ID-kaardi lugejatega ning ühendatud rahvastikuregistri andmebaasiga teenuse tarbija elukoharegistreeringu kiireks tuvastamiseks. Jäätmejaamas peetav jäätmeregister peab olema ühilduv riikliku aruandlussüsteemiga ning võimaldama teha väljavõtteid teenuse tarbijate, jäätmeliikide, jäätmejaama kasutusaegade lõikes

Tasu eest jäätmejaama üle antavate jäätmete eest tasub teenuse tarbija vastavalt teenuse osutaja kehtestatud hinnakirjale. Teenuse osutaja kannab tarbijatelt kasseeritud raha teenuse tellija arveldusarvele.

Ohtlike jäätmete käitlemise eest tasub vastav linna- või vallavalitsus, kelle elanikud on ohtlike jäätmeid jäätmejaama üle andnud. Valla- või linnavalitsus tasub teenuse osutajale ohtlike jäätmete vastuvõtmise ja käitlemise eest arвете alusel 30 (kolmekümne) tööpäeva jooksul arve laekumisest. Arved ja üleandmise-vastuvõtmise aktid esitatakse osutatud teenuse eest valla- või linnavalitsusele üks kord kvartalis, kvartalile järgneva kuu 15. kuupäevaks.

Tootjavastutusega kaetud jäätmete käitlemise eest tasuvad vastavad tootjavastutus-organisatsioonid.

Teenuse tellija tasub teenuse osutajale hanke tulemusel kokku lepitud alustel ja määras jäätmejaama opereerimise eest, millele lisanduvad boonused ja trahvid. Boonused ja trahvid sõltuvad pakkumises tehtud ja lepingus sisalduvatest kvaliteedilubadusest ning teenuse osutaja suutlikkusest neist kinni pidada. Teenuse osutamise eest lubaduse põhinevalt kokku lepitud tasemel lisatasu ei määrata. Kui teenust osutatakse paremini, siis saab teenuse osutaja boonust, kui halvemini, siis makstakse talle vähem. Tulemuslikkust arvestatakse 12 kuu lõikes ning kvaliteedileppega seonduvate tasude maht moodustab kuni 3% lepingu aastasest kavandatud mahust.

Jäätmejaama teenuse riskasutamise korral tasuvad Pealinnaregiooni omavalitsused üksteisele jäätmejaama haldamise kulude katteks vastavalt jäätmejaama teenust tarbinud elanike protsentuaalsele jagunemisele rahvastikuregistrijärgsete omavalitsuste vahel kalendriaasta arvestuses. Jäätmejaama asukohajärgne omavalitsus esitab teistele arve koos kuludokumentide koopia ning teenust tarbinud isikute nimekirjaga. Jäätmejaama haldamise kulu arvestuse aluseks on operaatori leidmiseks korraldatud hanke võitja pakkumus ning selle alusel sõlmitud teenuse osutamise leping.

ERKAS

2.3 JÄÄTMEMAJANDUSE KORRALDUS PÕHJAMAADES

2.3.1 JÄÄTMEMAJANDUSE KORRALDUS SOOMES

Soome vallad peavad jäätmeseadusest (Jätelaki) tulenevalt korraldama majapidamiste ning avaliku sektori jäätmete, samuti elamurajoonides paiknevate äride jäätmete transporti ja käitlemist. Vallad peavad samuti organiseerima majapidamiste poolt ning põllumajanduses ja metsanduses (juhul kui küsimus ei ole suurtest kogustest) toodetud ohtlike jäätmete kogumise, eemaldamise ja taaskasutamise. Vallad võivad jäätmete majandamise delegeerida munitsipaal- või erafirmale. Ka sel juhul jääb vastutus õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmise osas valdadele. Vallad määravad jäätmevaldaja ja vedaja vahelise lepingu tingimused. Need valdade poolt seatud tingimused sisaldavad transporditavate jäätmete tüüpe ja kvaliteeti, kõrgeimat tasumäära jäätmeliigi kaupa ning jäätmepiirkondade piire. Üldjuhul peavad kõik jäätmevaldajad liituma jäätmeveokorraldusega. Vallad võivad jäätmete majandamise delegeerida munitsipaal- või erafirmale. Ka sel juhul jääb vastutus õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmise osas valdadele. Valdade keskkonnaameti seaduses viidatud valla keskkonnakaitsekomitee teostab järelevalvet jäätmeseadusest tulenevate ülesannete täitmise üle vastavas vallas.

Soome jäätmeseadus pg 28 ütleb, et vallal on õigus määrata jäätmetasu, mis katab jäätmekorralduse ja sellega seotud andmete kogumise kulud. Jäätmetasu võib sisaldada ühte või enamat hinnakomponenti. Seaduse pg 29 täpsustab jäätmetasude määramise üldisi aluseid. Soome jäätmeseaduse alusel on kohaliku omavalitsuse üksustel õigus määrata jäätme hinnad, mis katavad jäätmekorralduse kulud. Jäätmete ladestamise tasu peab katma prügilade rajamise, töös hoidmise ja sulgemise järgse hoolduse kulud. Riik on jäätmeseaduse pg 35 lähtuvalt kohustatud panustama valdade jäätmemajanduskulude katmiseks juhul kui jäätmed põhjustavad ohtu ja kahju tervisele või keskkonnale ning kulude katmine ei ole kohaliku jäätmemajandussüsteemi jaoks ebamõistlikult suured.

Kuni 2009. aasta lõpuni vastutas prügimajanduse eest Helsingi pealinnaregioonis ühisomavalitsus YTV ja selle jäätmemajanduse üksus YTV Jätehuolto. 2009. ja 2010. aasta vahetumisel on YTV Jätehuolto reorganiseeritud HSY Jätehuoltoks. HSY Jätehuolto ülesandeks on valmistada ette jäätmealaseid regulatsioone, korraldada jäätmevedu ja -käitlemist, organiseerida taaskasutatavate ja ohtlike jäätmete kogumist, koguda ja komposteerida biolagunevaid jäätmeid, teostada suletud prügilate järelevalvet, pakkuda nõuandeteenust. Helsingi linnavalitsuses eraldi jäätmeamet või -osakond puudub.

Helsingi pealinnaregiooni vallaliidu HSY olulisemad otsused võtab vastu liidukoosolek (yhtymäkokous). Liidukoosolekus on iga liikmesvallal üks esindaja, kes valdab liikmesvalla hääletavõimu. Häälele osakaalu jagunemine tugineb elanike arvu jagunemisele, kuid selliselt, et ühelgi vallal ei ole üle 50% häältest. 2009. aastal jaotuvad hääled järgmiselt: Helsingi 50 %, Espoo 27 %, Vantaa 22 %, Kauniainen 1 %. Häälejaotust täpsustatakse iga-aastaselt.

HSY tegevuspiirkonnas korraldatakse korraldatud jäätmeveo konkursid iga 5 aasta järel. 2009. aasta seisuga teostas jäätmetransporti 5 ettevõtet, mis on välja valitud vähempakkumiskonkursside alusel. Pealinnapiirkonna jäätmettevõtte tegevuspiirkond on jagatud 60 all-piirkonnaks.

HSY tegevuspiirkonnas tuleb segajäätmete konteinereid tühjendada vähemalt kord kahe nädala jooksul. Ühepereelamute puhul on selleks piiriks 4 nädalat, tingimusel et bio-jäätmed komposteeritakse. Soovituslikult toetatakse - tulenevalt majanduslikest argumentidest - skeemi, kus kinnistule paigutatakse piisaval hulgal konteinereid, et teostada jäätmevedu ühe nädalase intervalliga. Bio-jäätmete konteinereid tuleb tühjendada vähemalt kord nädala, erandiks bio-jäätmete sügavkonteinerid, mille minimaalne tühjendamisintervall on kaks nädalat. Paberkonteinerite tühjendamise sagedus määratakse jäätmevaldaja ja -vedaja kokkuleppes. HSY-l on õigus määrata jäätmete tühjendamise erandlik rütm

sellistes olukordades, kus vastav veograafik on majanduslikel, tehnilistel või keskkonnakoormuse vältimise põhjustel õigustatud.

2.3.2 JÄÄTMEAJANDUSE KORRALDUS MUJAL VAATLUSE ALL OLNUD PÕHJAMADES

Taani keskkonnakaitse seadus (Lov om miljøbeskyttelse) kohustab kommuunide volikogusid kehtestama jäätmemääruse ja jäätmekava. Kommuunidel on õigus määratleda jäätmete, sh taaskasutatavate jäätmete käitlemise eeskirjad ning kogumisskeemid. Kohaliku omavalitsuse üksus vastutab selle eest, et süsteem toimiks tõrgeteta. Kommuunid kehtestavad ja koguvad jäätmeveo ja –ladestamise tasud. Kommuun võib teenuse osutamise delegeerida erafirmale. Tüüpiliselt on kommuunil leping nii jäätmevedajatega kui ka jäätmete ladustajate ja –töötajatega.

Kommuunide vastutuse jäätmekorralduse eest Norras sätestab jäätme- ja reostuskaitse seadus (Lov om vern mot forurensninger og om avfall). Jäätmekäitlusmäärus nõuab kommuunidel jäätmemääruse kehtestamist ning paneb neile vastutuse jäätmemajandamise skeemide välja töötamise, jäätmete kogumise ning käitlemise eest. Määrusest tulenevalt on kohaliku omavalitsuse üksused kohustatud looma nii kodutarbijatele kui ka ettevõtetele ohtlike jäätmete kogumisvõrgustiku. Prügimajanduse standardite täitmist klientide poolt teostab kohaliku omavalitsuse üksuse vastav institutsioon.

Taani Keskkonnaministeerium kehtestab regulatsioonid kommuunidele, kuidas kommuunid peavad jäätmeid koguma, ümber töötlema ja ladestama, jäätmekavade sisu ja koostamisprotseduuride kohta, samuti nõustab kommuune jäätmevaldkonnas. Keskkonnaminister kehtestab jäätmetasude määramise üldised alused. Taanis on toimiv riiklik jäätmeregister Informations System for Affald og Genanvendelse (ISAG), mis sisaldab jäätmetöötamise andmeid ning teavet taaskasutatavate materjalide kohta. Registriit on võimalik teatud ulatuses tasuta kasutada nii kohalikel omavalitsusüksustel kui ka jäätmemajandamisega tegelevatel ettevõtetel. Tingimuseks on, et tasuta info on kasutatav kohaliku omavalitsuse üksuste jäätmemajanduse planeerimisel ja korraldamisel.

Norras on riiklikul reostuskontrolli ametil seadusest tulenev õigus üldaktiga või korraldusega sundida kommuune jäätmekogumisega, sh ohtlike jäätmete kogumisega ja transportimisega, tegelema. Amet võib võtta vastu otsuseid jäätmete taaskasutuse, katlamajades küttena kasutamise, kogumise, hoidmise ja sorteerimise viiside ning eesmärkide kohta.

Ehkki Kopenhaageni kommuun on läbi ühisfirma ühendatud osaliselt naaberomavalitsusüksustega ühte jäätmemajanduse süsteemi, on jäätmehindade kujundamine, liigitamine ning kalkuleerimise omavalitsusüksuste lõikes erinev. Seetõttu on jäätmemaksud pealinnaregioonis olenevalt majapidamise asukohast varieeruvad.

Norra jäätmeseaduse § 34 alusel on jäätmesektori hindade määramise ülesanne kohaliku omavalitsuse üksusel. Jäätme hinnad peavad täielikult katma kogu jäätmemajanduse kulud (nii kapitali kulud kui ka opereerimise kulud). Samas ei tohi hinnad ületada jäätmekorralduse kulusid.

Taani keskkonnakaitse seadus sätestab, et kommuun võib kehtestada jäätmetasud, mis katavad kõik jäätmemajanduse kulud, sh halduse, planeerimise jäätmete kogumise ja ladestamise jms seotud. Jäätmetasu peab olema seotud osutatava teenuse mahu ja kvaliteediga. (Geomedia)

2.4 ANALÜÜS

Jäätmemajanduse korraldamine on nii Eestis kui ka Põhjamaades kohaliku omavalitsuse ülesandeks. Soomes on seadusega ette nähtud kohustuslik koostöö pealinnaregioonis, teistes Põhjamaades

pealinnaregioonides mitte. Eesti Pealinnaregiooni puhul on tegemist suhteliselt vähese koostööga jäätmekäitluse korraldamisel (N: mõningate ühiste jäätmejaamade rajamine) ning väiksem osalus jäätmete töötlemisel ja ladestamisel. Tegemist on erandliku olukorraga ka Eesti kontekstis – mujal on munitsipaalsektori tähtsus jäätmemajanduses märkimisväärselt suurem ning samuti on Eesti mitmetes regioonides hästi toimivaid koostööstruktuure nagu näiteks Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus.

Korraldatud jäätmeveo loogikat, mille alusel ostetakse veoteenus konkursi korras eraettevõtelt, jagab Eesti Soome ja Norraga. Taani alles liigub EL survest tulenevalt monopoolselt süsteemilt avalike konkursside süsteemile. Erinev on omavalitsusüksuste suhe elanikega – Põhjamaades on elanikud lepingulistest suhetes omavalitsusüksuse ametiasutusega, mitte prügiveofirmaga. Omavalitsused ostavad elanikelt kogutavate tasude vahendite arvelt omakorda veoteenust prügiveofirmalt. Veoteenuse maksumus on Põhjamaades oluliselt kõrgem, mis võimaldab rakendada ka uuemaid tehnoloogiaid. Suurt rõhku pannakse teenusekindlusele ja järelevalve veoteenuse osutaja tegevuse üle. Põhjamaade seadustes on sätestatud jäätmemajanduse teenuste tulude ja kulude tasakaalu säilitamise nõue. Samas on siiski jäetud omavalitsusüksustele õigus teenuseid täiendavalt subsideerida. (Geomedia)

Põhjamaade mudel sarnaneb ERKASE poolt välja pakutud alternatiivile, kus elanikud oleks lepingulistest suhetes omavalitsusüksuse ametiasutusega, mitte prügiveofirmaga. See võimaldab prügifirma jaoks administratiivkulude kokkuhoidu ning vähendab ka teenuse tarbijate ebakindlust teenuse tagatuse osas. Samas paneb see kohalikule omavalitsusüksusele suure administratiivkoormuse: tuleb sõlmida lepingud kõigi tarbijatega, tegeleda probleemide lahendamise, esitada tarbijatele teenuste eest arveid ning jälgida arvete laekumist. Lisaks lisandunud administratiivkoormusele, mis nõuab kas lisapersonali palkamist või olemasolevate töötajate töökorralduse ja –ülesannete muutmist võib selline mudel kaasa tuua ka käibevahendite puudujäägi juhul kui ei suudeta tagada arvete laekumist tarbijatelt enne vedajale arvete tasumise tähtaega.

Jäätmeveo hinnad on Põhjamaade süsteemi puhul määratud põhimõtte alusel, et need kataks jäätmeveo, ladustamise ja administreerimisega seotud kulud. Põhjamaades on sellist tüüpi kulud oluliselt kõrgemad kui Eestis ning võimaldavad seeläbi ka paremate tehnoloogiate kasutamist.

Jäätmejaamade ülalpidamine sarnaneb Põhjamaade süsteemiga, kus jäätmejaama ülalpidamis- ning jäätmete utiliseerimiskulud katavad kohalikud omavalitsused koos tootjavastutusorganisatsioonidega.

Ka järelevalve õigus ja kohustus on vastavalt ERKASE standarditele Põhjamaadele sarnaselt kohalike omavalitsuste ülesannete hulgas.

2.5 SOOME MUDELI ANALÜÜS

Soome jäätmeseadus pg 28 ütleb, et vallal on õigus määrata jäätmetasu, mis katab jäätmekorralduse ja sellega seotud andmete kogumise kulud. Jäätmetasu võib sisaldada ühte või enamat hinnakomponenti. Seaduse pg 29 täpsustab jäätmetasude määramise üldisi aluseid.

(1) Jäätmetasu määramise üldaluseks on jäätmete tüüp, kvaliteet ja kvantiteet ning kogumise sagedus. Hinnakujunduses võidakse samuti arvesse võtta jäätmete kogumise ja transpordi tingimusi kinnistul või transpordipiirkonnas, valdade jäätmekogumisseadmete kasutamist, ning veokaugust, juhul kui tegemist on üksikvedudega.

(2) Juhul kui jäätmete kvantiteeti või kvaliteeti ei ole võimalik usaldusväärselt määrata või on see vajalik keskkonnakaitse või jäätmemajanduse organisatsiooni seisukohast, siis võib jäätmetasu aluseks olla ka eluruumi üldpind või elanike arv või muu sarnane näitaja.

Seaduse pg 30 sätestab tariifide kehtestamise ja rakendamise asjaolusid:

- Vallad peavad kinnitama jäätmetasude hinnakirja, milles on detailselt esitatud jäätmetasu aluskomponendid. Kinnitatud hinnakiri peab kindlustama selle, et jäätmetasu vastab pakutava teenuse tasemele ja julgustama vähendama jäätme hulka ja selle kahjulikkust, samuti jäätmete taaskasutust. Jäätmetasu peab kehtestama valla poolt volitatud valitsemisorgan.
- Kui hinnakirjal põhinev jäätmetasu on ebamõistlikult kõrge või madal, siis võidakse see kehtestada ka hinnakirjast erinevatel alustel, võttes erilisel arvesse vee kvantiteeti, teenuste taset ja iseseisvate jäätmete taaskasutuse ja ladestamise süsteemi olemasolu.
- Individuaalsetel juhtudel võidakse tasu alused määrata sõltumata hinnakirjast.
- Juhul kui jäätmetasu määratakse sõltumata hinnakirjast, peavad selle määramise alused olema ausad ja mõistlikud.

YTV ja HSY Jätehuolto tegevuspiirkonnas on kehtestatud ühtne hinnakiri kõigi valdade jaoks. Kõik kulutused, mis tulenevad jäätmete käitlemisest, transpordist ja kogumisest ning probleemsete ja ohtlike jäätmetega seonduvalt, on kavandatud jäätmetootjate käest kogutavate tasudega. Tasud on määratud vastavalt jäätmekonteinerite suurusele, tühendamissagedusele ja jäätmekonteinerite asukohale. Tasu on otseselt proportsionaalne kinnistul toodetud jäätmete hulga. Hinnakiri soosib jäätmete sorteerimist. HSY hinnakiri kehtib alates 2010. aasta algusest, selles olevad hinnad sisaldavad 22% käibemaksu ning jäätmehooldla maksu.

Segajäätmete aastahind eurodes koos mahuti üüriga:

- Jäätmekott hoidikus - (tühendus 1 kord 4 nädala jooksul) - 101,01; (1 kord 2 nädala jooksul) - 193,70; (iga nädal kord) - 384,28;
- 140 l konteiner - (tühendus 1 kord 4 nädala jooksul) - 75,79; (1 kord 2 nädala jooksul) - 143,26; (iga nädal kord) - 283,40;
- 240 l konteiner (tühendus 1 kord 4 nädala jooksul) 85,28; (1 kord 2 nädala jooksul) 162,24; (iga nädal kord) 321,36;
- 300-360 l konteiner - (tühendus 1 kord 4 nädala jooksul) 94,64; (1 kord 2 nädala jooksul) 177,84; (iga nädal kord) 349,44;
- 600-660 l konteiner - (tühendus 1 kord 4 nädala jooksul) 116,22; (1 kord 2 nädala jooksul) 219,96; (iga nädal kord) 432,64. Erakorraline kottidesse pakitud segajäätmed: konteineri kõrvale pandud - 2,50 e / kott.

Biojäätmete aastahind koos mahuti üüriga: 140/240l - tühendus 1 kord nädalas - 308,36; 2 korda nädalas - 661,96; 3 korda nädalas - 1 045,72; 5 korda nädalas - 1 830,40.

Papikonteineri (140-800l) 1 tühendamise kord - 6,80; kiire konteineri tühendus - 14.10; konteineri rent - nädal 1,05.

Konteineri kauguse lisatasu (1 tühendamise pealt): 11-20m - 0,55; üle 50m - 2.75.

Lõhutud konteiner (kui HSY-st renditud) -140 liitrine konteiner 33,86 e/tk; 240 liitrine 33,86 e/tk; 300–360 liitrine 67,71 e/tk; 600–660 liitrine 126,19 e/tk.

Neilt 1-2 elanikuga väikekinnistute omanikele, kes toodavad jäätmeid erakordselt vähe, küsitakse iga-aastast jäätmemajanduse tasu 28 eurot. Teenust võidakse rakendada kompostiavalduse teinud kinnistute suhtes, kes suudavad näidata, et üle jäävaid jäätmeid tekib vähe. Kirkkonnummi vallas Porkkalas, Långvikis ja Munkinmäel kehtib segajäätmete piirkondlik tasu neile, kes kasutavad kinnistuid vaba aja veetmiseks ja neile, kelle kinnistu lähedale ei ole jäätmeveokiga võimalik ligi pääseda. Tasu

suurus suvitajatele on 30 eurot ja alaliselt elavatele inimestele 80 eurot aastas. Teenus on katsetamisjärgus.

HSY tegevuspiirkonna Sortti-jaamadesse sõiduautoga toodud jäätme paki tasu on 5,00 e (taaskasutatav) või 11,00 e, pakiautoga toodud kuni 2,5m³ jäätmekogus 12,50 e (taaskasutatav) või 27,50 e; üle 2,5m³ 30,00 e (taaskasutatav) või 65,00 e. Üksikesemete nagu tugitool, madrats, sohva tasu on 10 eurot tükk. Juhul kui koorem koosneb üksnes aiandusjäätmest või okstest, siis on hinnaks 5 eurot. Eraldi jäätmekottide tasu on 2.50 eurot, juhul kui kottide arv on 1-4. tasu ei võeta ohtlike jäätmete, töödeldud puidu, mida ei ole rohkem kui kuupmeeter, paberi, papi, elektroonikajäätmete, klaasi ja metallipakendi eest. Sortti suurjäätmete veoteenuse ühe tellimuse hind on 60 eurot, mida makstakse juhile sularahas või pangakaardiga. See võidakse lisada ka üksikelamu või majahalduri arvele.

HSY Ämmässuo jäätmekäitluskeskuses määratakse töötlustasu vastuvõtupunktis sõltuvalt jäätmetüübist ja kaalust. Erinevat tüüpi jäätmeid sisaldava koorma hind määratakse kalleima jäätmetüübi hinnast lähtuvalt. Segajäätmeile kehtib hind – koormatasu 16 eurot ja 119 eurot segajäätmete tonn.

YTV Jätehuolto tegevustulud olid 2008. aastal 86 137 tuhat eurot, sellest teenuse müügist 84 759 tuhat ja muud tulud 1 378 tuhat eurot. YTV tegevustuludest moodustas jäätmesektor 2008. aasta – 28%. YTV Jätehuolto tegevuskulud olid 2008. aastal 72 198 tuhat eurot, sellest personalikulud 6 435 tuhat, teenuste ostmise kulud 52 833 tuhat, jäätmemaks 10 099 tuhat, prügilate järelhooldus 103 tuhat ja muud kulud 2728 tuhat eurot.

2.5.1 TULUDE ANALÜÜS

Jäätmekäitluse valdkonna tulud on vastavalt Soome mudelile järgmised:

Tulud = jäätmetasud + jäätmete ladestamise tasud + riigi toetused + muud tulud;

Millest jäätmetasud = jäätmete kogus * konteineri tühjenduse hind * konteineri tühjenduse sagedus;

Ning millest jäätmete ladestamise tasu = jäätmete kogus * jäätmete ladustamise hind + jäätmete transpordi hind.

Jäätmetasud määrab kohalik omavalitsusüksus enne korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimist. Jäätmetasu määramise üldaluseks on jäätmete tüüp, kvaliteet ja kvantiteet ning kogumise sagedus. Hinnakujunduses võidakse samuti arvesse võtta jäätmete kogumise ja transpordi tingimusi kinnistul või transpordipiirkonnas, valdade jäätmekogumisseadmete kasutamist, ning veokaugust, juhul kui tegemist on üksikvedudega.

2.5.2 KULUDE ANALÜÜS

Üldjuhul ei teosta kohalik omavalitsusüksus jäätmevedu ise vaid ostab selle teenuse hanke korras sisse (vedaja leitakse 5 aastaks), jättes endale administratiiv- ja järelvalvekohustused. Seega võib ka jäätmetega seotud kulud jagada kaheks: vedaja kuludeks ja kohaliku omavalitsusüksuse kuludeks.

Vedaja kulud = jäätmete kogumise kulu + jäätmete transpordi kulu + jäätmete ladustamise kulu + administratiivkulud

Kuna vaatluse all on omavalitsusüksuste kulud, siis on siinkohal välja jäetud vedaja kulude täpsem analüüs.

Kulud = tasud teenuse osutajale + administratiivkulud + järelvalvekulud + muud kulud;

Millest tasud teenuse osutajale = jäätmete kogus * konteineri tühjenduse hind * konteineri tühjenduse sagedus + transpordikulud + jäätmete ladustamiskulud + mõistlik kasum;

Millest administratiivkulud = töötajate palgad + muud administratiivkulud = töötajate arv, kes tegelevad administratiivtegevustega * administratiivtöötajate keskmine tunnipalk * administratiivtegevusteks kulutatud tundide arv + muud administratiivtegevusega seotud kulud;

Millest järelvalvekulud = monitooringukulud + elanike kaebuste menetlemise kulud.

2.5.3 KOKKUVÕTE

Vastavalt Soome jäätmeseadusele tuleb jäätmetasud määrata nii, et need kataksid jäätmekorralduse ja sellega seotud andmete kogumise kulud. Jäätmetasu võib sisaldada ühte või enamat hinnakomponenti. Jäätmete ladestamise tasu peab katma prügila rajamise, töös hoidmise ja sulgemise järgse hoolduse kulud. Riik on jäätmeseaduse pg 35 lähtuvalt kohustatud panustama valdade jäätmemajanduskulude katmiseks juhul kui jäätmed põhjustavad ohtu ja kahju tervisele või keskkonnale ning kulude katmine ei ole kohaliku jäätmemajandussüsteemi jaoks ebamõistlikult suured.

HSY aluslepingus on sätestatud, et kõik kulutused, mis tulenevad jäätmete käitlemisest, transpordist ja kogumisest ning probleemsete ja ohtlike jäätmetega seonduvalt, on kavandatud katta jäätmetootjate käest kogutavate tasudega. Valdade maksutulused selleks ei kasutata. Seega kehtib printsip, et saastaja maksab ning kõik vastavad kulud nõutakse sisse jäätmete tekitajalt.

3 VEEMAJANDUS

Alljärgnev peatükk annab ülevaate olulisematest veemajandust puudutavatest finantseerimisküsimustest nii Põhjamaade pealinnaregioonides kui ka vastavalt ERKASE koostatud standarditele, analüüsisdes selle käigus, kas Põhjamaade praktika toetab ERKASE poolt välja töötatud standardeid.

3.1 VEEMAJANDUSE STANDARDITE ÜLEVAADE

Haldusleping on kohaliku omavalitsuse ja vee-ettevõtja vahel sõlmitav leping, millega vee-ettevõtjale antakse õigused ja kohustused tegutseda ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniseaduse mõistes vee-ettevõtjana.

Teenuse kättesaadavus peab olema tagatud kõikidele vee-ettevõtja teeninduspiirkonnas paiknevatele teenuse tarbijatele. Vastavalt vee-ettevõtja ja teenuse tarbija kokkuleppele võimaldatakse teenust ka vee-ettevõtja teeninduspiirkonnast väljas asuvatele teenuse tarbijatele.

Kohalik omavalitsus on kohustatud:

- kehtestama ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liitumise eeskirja;
- teavitama vee-ettevõtjat kirjalikult asjaoludest, mis võivad ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni omanikul või valdajal takistada teenuse pakkumist kümne (10) tööpäeva jooksul pärast selliste asjaolude linna- või vallavalitsusele teatavaks saamist (sh KOV-i antud valdkonna õigusaktide algatamisest, muutmisest);
- andma ühisveevärgi- ja/või –kanalisatsioonitorustiku kohalikele omavalitsusele kuulumise korral vee-ettevõtjale volitused teenuse osutamiseks;
- edastama teenuse tarbijatelt laekunud kaebused teenusehäirete kohta vee-ettevõtjale ning nõudma talt selgitusi ebakvaliteetse teenuse osutamise kohta;
- abistama teenuse tarbija kohustuste korrektset täitmist takistava liikumispuudega vm erivajadustega inimesi teenuse tarbimise korraldamisel võimaldamaks vee-ettevõtjal häirimatult töötada.

Kohalikul omavalitsusel on õigus:

- kehtestada teenuse osutamise üldised reeglid;
- saada vee-ettevõtjalt tasuta tõeseid andmeid osutatud teenuse, selle kvaliteedi ja mahu kohta;
- kontrollida vee-ettevõtja tegevuse vastavust halduslepingus sätestatud nõuetele kogu perioodi vältel;
- teostada järelevalvet teenuse tarbijate üle;
- kehtestada vee-ettevõtjale teenuse osutamise arendustasu ülempiir.

Liitumistasu arvutus ühisveevärgiga ja/või ühiskanalisatsiooniga alal ja sademetevee kanalisatsiooniga liitumisel:

Kinnistu liitumistasu (P) on võrdne kinnistu tarbeks ehitavate ühendustorude ja liitumispunkti ehitamise tegelike kulude (Pt) ja arendustasu (Pa) summaga:

$$P=Pt+Pa$$

Valla- või linnavolikogul on õigus kehtestada igaks aastaks erinevate piirkondade kohta erinev arendustasu (Pa) ülempiir, arvestades vee-ettevõtja poolt arendamise kava alusel ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamiseks tehtavaid kulutusi.

Liitumistasu arvutus ühisveevärgita ja/või kanalisatsioonita alal

Ühisveevärgita ja/või ühiskanalisatsioonita ala liitumistasu määr pinnauhiku kohta M^Q (kr/m²) arvutatakse järgmiselt:

$$M^Q = \frac{R^Q}{\sum S_i}$$

kus:

R^Q – ala ühisveevärgi ja/või kanalisatsiooni ehitiste projekteerimise ja ehitamisega seotud kulud
 S^k_i – ala i-kinnistu (krundi) pindala (m²)

(Alternatiiv: Liitumistasu arvestamisel võetakse iga teenuseliigi puhul fikseeritud alusühikuks x kr kasuliku pinna m² kohta. Tasu arvutatakse kinnistu tüübi faktori (k, 1 ... 6; individuaal- ja paarismaja 4, ridaelamu 3,2, korrusmaja 2,7, büroohoone 4,1, ärihoone 5,5, haldushoone 2,7, tööstushoone 2,7, laohoone 2,0), pindala (A), teenuse faktori (p, 0.2 ... 1.0; veevarustus ja kanalisatsioon 2,0, veevarustus 0,4, kanalisatsioon 0,6, pinnavesi 0,2) ja üksuse ruutmeetri hinna alusel (yL). $L = k \cdot A \cdot p \cdot yL$. Liitumistasu kehtestamisel võib arvesse võtta kinnistu kasutust.

Alternatiiv 2: Fikseeritud hind iga teenuseliigi kohta, mida modifitseeritakse sõltuvalt liidetava üksuse tüübist tarbimismahu alusel).

Kui ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava või planeeringute kohaselt kasutatakse mingit ühisveevärgi ja/või -kanalisatsiooni ehitist mitme ala vajaduseks, jaotatakse kulud ehitisele nende alade vahel proportsionaalselt vastavalt nendel aladel paiknevate kinnistute (kruntide) pindalade summale.

Kui üheliigilisi liitumispunkte paigaldatakse kinnistule üle ühe, suurendatakse liitumistasu täiendavate ühendustorude ja liitumispunktide ehitamise kulude võrra.

Järelevalvet teenuse nõuetekohasuse (k.a. omavoliiliste liitumiste avastamine) üle teostab ühisveevärgi- ja -kanalisatsioonitorustiku omanik või valdaja ning kohalik omavalitsus kogu tema haldusterritooriumil asuva ühisveevärgi- ja -kanalisatsioonitorustiku ulatuses teenuse tarbija või vee-ettevõtja kaebuste alusel või ka enda initsiatiivil vastavalt järelevalveplaanile.

3.2 REOVEE STANDARDITE ÜLEVAADE

Omavalitsustevahelises arvelduses arvestatakse arvestuslik reovee kogus järgmise valemi alusel:

$$RV = PK - PK \cdot LK + PT - PM - KV$$

kus:

RV – arvestuslik (arveldatav) reovee kogus (m³)

PK - tegevuspiirkonna suurkaevude toodangu üldkogus (m³)

LK - arvestuslik veetorustiku lekete koefitsient (%) (keskmiselt 20-25%)

PT - tegevuspiirkonnas purgitud reoveekogus (m³)

PM - põllumajandusliku suurtootmise vesi vastavalt kokkulepitud nimekirjale

KV – tulekahjude likvideerimiseks kasutatud hüdrantist võetud kustutusvesi

Teenuse tarbijale vee andmise või reovee kanaliseerimise sulgemine võib toimuda pärast asukohajärgse linna- või vallavalitsuse kirjalikku kooskõlastust ja teenuse tarbija sellekohast kirjalikku teavitamist vee-ettevõtja poolt. Kui linna- või vallavalitsus ei ole kahe nädala jooksul pärast vee-ettevõtja poolt esitatud taotlust vee andmise või reovee kanaliseerimise sulgemise kohta esitanud oma seisukohta, on vee-ettevõtjal õigus teenuse tarbijale vee andmine või reovee kanaliseerimine sulgeda.

Kohalik omavalitsus on kohustatud:

- kehtestama ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamise eeskirja;
- määrama piirkonna vee-ettevõtja;
- avaldama vee-ettevõtjaga sõlmitud halduslepingu enda koduleheküljel;
- kehtestama abonenttasude arvestamise alusena vähemalt igaks järgnevaks 3 aastaks nõutavad investeerimismahud ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamiseks ja teavitama neist nõuetest vee-ettevõtjat;
- teavitama teenuse tarbijaid kehtivatest veemajandusalastest nõuetest ja ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni kasutamisega seonduvast;
- tasuma vee-ettevõttele tuletõrjervee ja avalikest veevõtupunktidest võetava vee kasutamise eest elanikkonna veevarustuse ja heitvee ärajuhtimise teenuse hinna järgi;
- teavitama vee-ettevõtjat kirjalikult asjaoludest, mis võivad vee-ettevõtjal takistada teenuspiirkonnas teenuse osutamist kümne (10) tööpäeva jooksul pärast selliste asjaolude linna- või vallavalitsusele teatavaks saamist (sh kohaliku omavalitsuse antud valdkonna õigusaktide algtamisest, muutmisest);
- vaatama läbi vee-ettevõtja taotluse teenustasude muutmiseks ning taotluse põhjendatuse korral muutma teenustasusid vastavalt;
- edastama teenuse tarbijatelt laekunud kaebused teenusehäirete kohta vee-ettevõtjale ning nõudma talt selgitusi ebakvaliteetse teenuse osutamise kohta;
- abistama teenuse tarbija kohustuste korrektset täitmist takistava liikumispuudega vm erivajadustega inimesi teenuse tarbimise korraldamisel võimaldamaks vee-ettevõtjal häirimatult töötada.

Kohalikul omavalitsusel on õigus:

- saada vee-ettevõtjalt tasuta tõeseid andmeid osutatud teenuse, selle kvaliteedi ja mahu kohta;
- kontrollida vee-ettevõtja tegevuse vastavust halduslepingus sätestatud nõuetele kogu perioodi vältel;
- teostada järelevalvet teenuse tarbijate üle;
- kehtestada teenuse osutamise üldised reeglid.

Teenust rahastavad teenuse tarbijad täies mahus vastavalt kehtivale hinnakirjale. Veevarustus- ja kanalisatsiooniteenuste tasud peavad katma kesk-pikas perspektiivis vee-ettevõtja majandamiskulud ja investeeringud ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamisel. Tasud võivad sisaldada üksnes minimaalset kapitalitootlust. Tasud peavad olema mõistlikud ja õiglased kõigile kasutajatele. Veekasutuse reguleerimise vajadusi, vee erikasutust ja heitvete hulka ja kvaliteeti võib võtta tasude arvestamisel arvesse. Juhul kui peetakse vajalikuks, võib hinnakujunduses lähtuda eesmärgist vähendada veetarbimist ja heitvete koguseid ning vältida kahjulike ühendite sattumist kanalisatsiooni (sh ülennormatiivse reostustasu rakendamine).

Vee-ettevõtja peab koguma ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenuse tasusid vastavalt tarbitava vee kogusele ning heitvete hulgale ja kvaliteedile. Nende tasude määr võib erinevates piirkondades erineda, kui see on vajalik kulutaja maksab printsiibi alusel või järgib paremini kulude jaotuse paigutust. Vee- ja kanalisatsiooniteenuse hind peab toetama loodustsäästvat kasutamist.

Abonenttasudest laekuv summa peab katma ühisveevärgi- ja –kanalisatsioonivõrgu amortisatsioon-, hooldustööde ja arenduskulud vastavalt kohaliku omavalitsuse ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arengukavas kinnitatud investeeringumahule. Abonenttasu määratakse kalendriaasta tasuna mida makstakse arvestusperioodi pikkuste osadena.

Tasudest võetud vee eest laekuv summa peab vastava teenuse osas katma vee-ettevõtja juhtimis- ja üldkulud, veevõtu, -puhastamise ja –transportimise ning klienditeenindusega seotud opereerimiskulud ja vastavad keskkonnatasud ning tagama vee-ettevõtja minimaalse kasumlikkuse.

Tasudest reovee ärajuhtimise eest laekuv summa peab vastava teenuse osas katma vee-ettevõtja juhtimis- ja üldkulud, reovee transpordi ja puhastamise ja klienditeenindusega seotud opereerimiskulud ja vastavad keskkonnatasud ning tagama vee-ettevõtja minimaalse kasumlikkuse.

ERKAS

3.3 VEEMAJANDUSE KORRALDUS PÕHJAMAADES

3.3.1 VEEMAJANDUSE KORRALDUS SOOMES

Soomes osutasid pealinnaregioonid kuni 2009. aasta lõpuni ÜVK-teenust omavalitsusüksuste munitsipaalettevõtted - Helsingin Vesi, Espoon Vesi, Vantaan Vesi - mille juhtorganiks oli linnavalitsuste vastav juhtkond (vesihuoltolaitos). 2010 aastast on linnade vee-ettevõtted ühendatud üheks ettevõtteks HSY Vesi vallaliidu HSY (Helsingin seutun ympäristöpalvelut) alluvuses, mille juhtimine toimub HSY veevarustusasutuse (vesihuoltolaitos) poolt. Vallaliidu liikmeteks on Helsingi, Vantaa, Espoo ja Kauniainen vallad.

Helsingi pealinnapiirkonda joogiveega varustava Päijäti tunneli haldajaks on Pääkaupunkiseudun Vesi OY, mis kuulub Helsingi, Espoo, Vantaa, Hyvinkää, Kauniainen ja Kirkkonummi valdadele ning Tuusula Regiooni Veeühingule.

Helsingi pealinnaregioonis veemajandust korraldava HSY olulisemad otsused võtab vastu liidukoosolek (yhtymäkokous). Liidukoosolekul on igal liikmesvallal üks esindaja, kes valdab liikmesvalla hääletõimu. Hääle osakaalu jagunemine tugineb elanike arvu jagunemisele, kuid selliselt, et ühelgi vallal ei ole üle 50% häälest. 2009. aastal jaotuvad hääled järgmiselt - Helsingi 50%, Espoo 27%, Vantaa 22%, Kauniainen 1%. Häälejaotust täpsustatakse iga-aastaselt.

Soome veevarustusseaduse pg 10 sätestab veevarustusjaama tegevuspiirkonnas asuva kinnistu kohustuse liituda vee- ja kanalisatsioonivõrguga. Juhul kui piirkonnas puudub sadeveekanalisatsioon, siis sadevee juhtimise kohustust kanalisatsiooni ei ole. Seaduse pg 11 lõige 2 sätestab juhtumid, mille puhul antakse eriluba liitumiskohustuse eiramiseks:

- 1) ÜVK-võrguga liitumine põhjustaks ebamõistlikult suure majandusliku koormuse kinnistu omanikule, arvestades liitumistasu ja minimaalset vajadust ÜVK teenuse järele;
- 2) kohustusest vabastus ei kahjustaks ÜVK teenuste toimimist tegevuspiirkonnas majanduslikus vms aspektis;
- 3) ja lisaks sellele kohustusest vabastatud kinnistu:
- a) omab juurdepääsu piisavale hulgale majapidamisveele, mis vastab nõuetele, või
- b) heitvee kogumist ja käitlemist on võimalik organiseerida selliselt, et see ei põhjusta tervisekahjusid ega keskkonna reostamise riske, või
- c) sadevett on võimalik muul kohasel moel krundilt ära juhtida.

- HSY Vesi veevarustuse üldised tingimused sätestavad tingimused liitumiseks ÜVK süsteemiga liikmesvaldades. ÜVK-süsteemiga liituja annab HSY'le liitumisavalduses andmed kinnistu asukohast, kasutusvõimsustest ja liituvate ehitiste arvust, eeldatavast veevajadusest ning heitvete mahust ja koostisest. HSY on võtnud endale kohustuse luua üks liitumine kinnistu kohta.
- Kinnistu, mis on liitunud või liitub heitveekanaliseerimisega, on HSY poolt antud piisava aja jooksul kohustatud liituma samuti sadeveekanaliseerimisega, juhul kui selles piirkonnas selline süsteem on olemas. Kui HSY on asendanud või asendab ühisveelise kanalisatsiooni lahkveelisega, on kinnistu omanik mõõduka aja jooksul kohustatud eristama heitveed ja sadeveed. Juhul kui HSY annab eriloo ühisveelise kanalisatsiooni säilitamiseks võidakse määrata tavatariffidest kõrgemad hinnad ÜVK teenuse eest.
- Veevarustusseadus (pg 24) annab nii teenuse osutajale kui saajale tingimusliku õiguse teenuslepingust loobuda:
- 9) Teenuse pakkuja võib lõpetada lepingu üksnes juhul kui lepingu pikendamine on ebamõistlik tulenevalt kinnistu veekasutusest või heitvee ja sadevee hulgast või kvaliteedist, mis krundilt kanalisatsioonivõrku on suunatud.
- 10) Tarbija võib lõpetada lepingu üksnes juhul kui talle on antud seaduse 11 paragrahvi tingimustel eriluba.

HSY on oma veevarustusteenuste üldtingimustes andnud klientidele lubaduse, et katkestusi teenuse osutamisel on võimalikult harva. Asutus korraldab üle 24 tunniste katkestuste korral võimalusel veevõtu ajutistest veevõtukohtadest. Tallinna pealinnaregiooni omavalitsusüksustes jäävad vastavad tähtajad 4 ja 24 tunni vahemikku. Helsingin Vesi oli endale võtnud kohustuse, et veevarustuse katkestused ei ületa taset 17 minutit elaniku kohta aastas.

Soome veevarustusseaduses nähakse vigade esinemisel teenuse osutamisel ette teenuse osutaja kohustus hinnaalanduse tegemiseks ning teenuse osutaja süül tekkinud kahjude hüvitamine. HSY ei vastuta juhendite tähelepanuta jätmisest tulenevate kahjude eest. HSY tasub oma süül tekkinud majanduskahjud klientidele. HSY veevarustustingimused näevad ette võimaluse vea korral saada hinnaalandust. Veaks loetakse seda, kui vee kvaliteet, protseduurid või asutuse teenused ei vasta lepingus kokku lepitud või seadustest tulenevatele nõuetele.

3.3.2 VEEMAJANDUSE KORRALDUS MUJAL VAATLUSE ALL OLNUD PÕHJAMAADES

ÜVK teenuse hinda mõjutab Põhjamaade pealinnaregioonides lisaks kulude tasemele seadustest tulenevad ettekirjutused ÜVK teenuse kasumilikkuses osas. Üldine põhimõte on, et teenuse osutamine ei tohi olla kasumlik, kuid väikesi erisusi hinnakujunduse printsiipides esineb. Samal ajal on Eesti ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniseaduses lubatud "põhjendatud tulukust", mida Põhjamaades vee-ettevõtetele ei võimaldata. Teenuse osutamine ei tohi olla kasumlik – kasum tuleb investeerida süsteemi. Seega on hind kulupõhine ja seda püütakse kajastada ka hinnastruktuuris. Eraldi tasu on Põhjamaades ette nähtud liitumise eest. (Geomedia)

3.4 ANALÜÜS

ÜVK-korralduse üldesmärgid Eestis ja Põhjamaades põhipunktides ei erine. Eesmärgiks on tagada elanikele ja ettevõtetele piisav veehulk, joogivee kvaliteet ja heitvete töötlemine selliselt, et minimeerida keskkonnakoormust. (Geomedia)

Ülesannete jaotuse aspektist on kõik pealinnaregioonid võrdses seisus – ÜVK teenuse korraldamine on kõigis riikides esmatasandi kohaliku omavalitsuse üksuste ülesandeks.

Põhjamaades on kõigis seadustega määratud, et ÜVK teenuse osutamisel peavad tulud ja kulud olema tasakaalus ning kulused ületavad tulud tuleb investeerida ÜVK süsteemidesse (s.t valdavalt katavad teenuse kulud elanike tasud ÜVK teenuste eest, kuid Norras ja Soomes on seaduse järgi omavalitsusüksustel õigus teha tasude tasandusi omavalitsusüksuse eelarve vahenditega. Taanis ei ole kommuunide lisadotatsioon aktsepteeritav. Lisaks on Taanis loodud või täpsemalt alates 2010. aastast loomisel väga tugev riigi poolne hinnakontroll kõigi vee-ettevõtete üle, mis kohustab neid suurendama tegevuse efektiivsust). Põhjamaades on kulude arvestamisel võetud suund ka efektiivsuse kontrollile, s.t hinnad ei pea olema mitte ainult kulupõhised vaid kulude struktuur ja määr on omakorda range kontrolli all. Eesti süsteemi puhul on lubatud nn põhjendatud tulukus teenuse osutamisel ning tegevuse efektiivsuse kontrolli ei toimu, kontrollitakse ainult pakutava vee kvaliteeti.

Tänu tulude ja kulude vastavuse printsiibile ei ole Põhjamaade vee-ettevõtted üldjuhul kasumlikud (kasum tuleb reinvesteerida), kuid samas ei ole ka kahjumlikud. Eesti puhul kõiguvad vee-ettevõtete majandustulemused omavahelises võrdluses märkimisväärselt, näiteks suurim vee-ettevõtja AS Tallinna Vesi on ülimalt kasumlik samal ajal kui mitmed omavalitsustele kuuluvad ettevõtted on pidevas kahjumis.

Liitumistasu puhul erineb Eesti praktika Põhjamaade omast. Eesti seadusandlus näeb ette, et liitumistasu suuruseks on liitumisvõimaluse loomiseks tehtavate kulutuste summa, kuid Põhjamaades on liitumistasu suurus seotud kas elamispinna suurusega (Soome, Norra) või on kõigile liitujatele määratud ühtne standardhind (Taanis, osa Norrast).

Erinevus on ka veeteenuseid pakkuvate ettevõtete omandivormis. Kõik Põhjamaade pealinnaregioonide olulisemad ettevõtted on munitsipaalomandis. Tallinna pealinnaregioonis tegutsevad vee-ettevõtted, millest osa on eraomandis ja osa munitsipaalomandis (enamasti omavalitsuse 100% omanduses olevad äriühingud). Regiooni suurim vee-ettevõtte AS Tallinna Vesi on eraomandis.

3.5 SOOME MUDELI ANALÜÜS

HSY tegevuspiirkonnas määratakse veekogused HSY Vesi poolt paigaldatava veemõõtja või erandina HSY poolt tehtavate arvutuste alusel. HSY'l on õigus korraldada veemõõdikute kauglugemine. Juhul kui kinnistu kasutab üksnes ühiskanalisatsiooni ja võtab vett oma puukaevust, siis võib HSY paigaldada veemõõtja selle torudele. Kanalisatsiooniteenuse hind arvutatakse lähtuvalt veekasutuse mahust.

HSY Vesi veetasud m³ eest eurodes (koos km) 2010. aastal on: Espoo 1,29; Helsingi 0,90; Kauniainen 1,77; Vantaa 1,29. Heitveetasud: Espoo 1,56; Helsingi 1,28; Kauniainen 1,33; Vantaa 1,63. Baastasu arvestamise valemist tulenevalt on 0-100m² üldpinna baastasu ruutmeetri kohta Espoos - 0,6€; Helsingis 1,5€; Kauniaines - 0; Vantaas - 0,5€. 101-250m² üldpinna baastasu Espoos - 2,0€; Helsingis - 5,3€; Kauniaines - 0€; Vantaas - 1,7€. (hinnad ilma käibe km), jne. HSY. HSY aluslepingus nähakse ette ÜVK tasude ühtlustamine 2012. aastaks. Erinevate hindade määramisel ei või vallapiirid määravaks olla.

HSY - Liitumistasu alusühik kõigi kolme liitumise kohta on 3.00 € / kasuliku pinna m². Näiteks kuni 100 m² ühepereelamu liitumistasu on vee eest 878,40€; kanalisatsiooni eest 878,40€; sadevee eest 439,20€ ning kõik kokku 2 196€.

Soome veevarustusteenu toetamise seadus näeb võimaluse toetuste andmiseks hoonestatud kinnistu omanikule või valdajale. Hoonestatud kinnistu omanikule või valdajale veemajandus toetusi võib anda ainult juhul, kui see on majanduslikult, tervishoiu või keskkonnakaitse tagamiseks vajalik ning kinnisasja kasutatakse alaliseks elamiseks või sellega samaväärse majandus- või kutsetegevuseks

alalise eluasemega seotuna. Toetust antakse kinnisasja omanikule või valdajale kinnistu ühendamiseks vee võrgustikuga. HSY tegevuspiirkonnas asuva kinnisvara omanikule või valdajale antakse veemajandustoetust ainult juhul, kui kinnisasja omanikule või valdajale muidu tekivad erakordselt suured kulud kinnisvara vee-seadmete ehitamiseks liitumispunkti.

Helsingin Vesi tulud oli 2008. aastal 103 mln eurot, millest tulud teenuse müügist moodustasid 91 mln eurot ehk 90%. Tulud teistelt valdadelt olid 3.4 mln eurot. Helsingin Vesi kulud 2008. aastal olid 73.4 milj/€. Kulud jagunesid - materjalid ja seadmed 17,6 mln; teenuste ostmise 17,4 mln; personalikulud 16 mln; allahindlus 19,4 mln eurot.

3.5.1 TULUDE ANALÜÜS

Tulud = tulud teenuse müügist + tulud teistelt valdadelt + muud tulud;

Millest tulud teenuse müügist = veetarbimistasu + baastasu + liitumistasu;

Millest veetarbimistasu = tasu vee eest + tasu heitvee ärajuhtimise eest;

Ning millest baastasu arvestatakse järgmiselt: $P = k * PAJ * p$, kus

- k = kinnisvara tüüp (väärtused - 1 ... 3): individuaal- ja paarismaja 3,0; ridaelamu 2,7; korruselamu 2,5; tööstushoone 2,2; äriteenushoone 2,0; kontorihoone 1,8; avaliku sektori hoone (mille põhifunktsioon ei ole kontorihoone) 1,6; spordihooned 1,3; laod ja parkimismajad 1,0; väljakud, tunnelid jms 0,5.
- PAJ = ruutmeetri hinnakategooria (€ / kuus) vastavalt üldpinna suurusele ($A \dots J$). ($a - 100m^2$ jne),
- p - teenuse ulatus ($p = 1,0$; ainult vesi, $p = 0,4$; ainult heitvesi, $p = 0,4$; ainult sadevesi, $p = 0,2$..

Liitumistasu = jagatud veevarustusega liitumise tasu + heitveekanaliseerimise liitumistasu + sadeveekanaliseerimise liitumistasu

Liitumistasu alusühik kõigi kolme liitumise kohta on 3.00 € / kasuliku pinna m^2 . Tasu arvutatakse kinnistu tüübi faktori (k , 1 ... 6; individuaal- ja paarismaja 6, ridaelamu 5, korrusmaja 4), pindala (A), teenuse faktori (p , 0.2 ... 1.0) ja üksuse ruutmeetri hinna (YL , € / m^2 pörandapind). alusel. $L = k * A * p * YL$. Liitumistasu kehtestamisel võib arvesse võtta kinnistu kasutust.

3.5.2 KULUDE ANALÜÜS

Kulud = vee kulud + materjalide ja seadmete kulud + teenuste sisseostukulud + personalikulud + allahindluste kulud + muud kulud;

Millest materjalide ja seadmete kulud = investeeringute kulud + remondikulud + amortisatsioonikulud;

Millest Personalikulud = töötajate arv * keskmine palk

3.5.3 KOKKUVÕTE

Soome veevarustuseseaduse pg 18 sätestab, et veeteenuste tasud peavad katma pikaajalises perspektiivis majandamiskulud ja investeeringud. Tasud võivad sisaldada üksnes minimaalset kapitalitootlust.

Teenuse osutaja peab koguma ÜVK-teenuse tasusid vastavalt tarbitava vee kogusele ning heitvete hulga ja kvaliteedile. Teenuse osutaja võib samuti koguda liitumistasu, baastasu ja teisi tasusid osutatavate teenuste eest. Nende tasude määr võib erinevates piirkondades erineda, kui see on vajalik kulutaja maksab printsibi või järgib paremini kulude jaotuse paigutust.

4 RUUMIPLANEERINGUD

Alljärgnev peatükk annab ülevaate olulisematest ruumiplaneerimist puudutavatest küsimustest nii Põhjamaade pealinnaregioonides kui ka vastavalt ERKASE koostatud standarditele, analüüsid selle käigus, kas Põhjamaade praktika toetab ERKASE poolt välja töötatud standardeid.

4.1 RUUMIPLANEERINGUTE STANDARDITE ÜLEVAADE

Piiriülese mõjuga detailplaneering on detailplaneering, millega kavandatud maakasutus, ehitustegevus, ehitised ise või nendega kaasnev toob kaasa keskkonnataluvuse ja/või olemasoleva infrastruktuuri võimekuse ületamise ja/või naabusõiguste rikkumise planeeritava ala piirinaabriks olevas omavalitsuses.

Teenuse eesmärk on määratleda piirinaaber omavalitsuse intensiivsem kaasamine piiriülese mõjuga detailplaneeringu koostamisse, et saavutada naaberomavalitsuste territooriume hõlmav terviklahendus.

Haldustoimingute läbiviimisel tasustab iga omavalitsus oma töötajaid ise.

4.2 SOOME SÜSTEEMI ÜLEVAADE

Soome vallad korraldavad üldplaneeringu (yleiskaava) ja detailplaneeringute (asemakaava) koostamise ja kehtestavad need. Üldplaneeringu kehtestab kohalik volikogu, detailplaneeringud kas volikogu või, juhul kui planeeringu realiseerimisega ei kaasne olulist mõju, valitsus. Soome maakonnaliidu ülesandeks on maakonna maakasutuskava koostamine ja kinnitamine (pg 19). Maakonna maakasutuskava on üldist tüüpi kava, milles määratakse maakasutuse ja linnalise struktuuri üldpõhimõtted ja regionaalpoliitika sihtregioonid.

Helsingi linnavalitsuse koosseisus on planeerimiskomisjon ja planeerimisamet. Ametis töötab 276 töötajat, sellel on 4 osakonda – üldplaneeringute, asendiplaani/detailplaneeringute, transpordiplaneerimise ja üldosakond. Erijuhtumitel võib ministeerium anda sellest tingimuse täitmisest ka vabastuse. Uusimaa liidu valitsuse struktuuriüksuseks on regionaalplaneerimise osakond.

Helsingi pealinnaregiooni koostöökokkuleppe raames on moodustatud MAL-ryhmä, mille üheks tegevusvaldkonnaks on maakasutusega korraldamisega seotud ühishangete ettevalmistamine.

4.3 ANALÜÜS

Eestit ja ühtlasi ka Tallinna pealinnaregiooni eristab Põhjamaadest kohaliku omavalitsuse oluliselt vähemaktiivne roll arendustegevuses. Sellega seoses koostatakse Eesti kohaliku omavalitsuse ametiasutustes oluliselt vähem detailplaneeringuid, mis väljendavad avalikke huvisid. Ka ületab Põhjamaade pealinnaregiooni omavalitsusüksuste planeerimisvõimekus Tallinna regiooni üksuste oma alates juba komplekteeritud töötajate koosseisude mitmekordsetest erinevustest Põhjamaade pealinnade kasuks võrrelduna Tallinnaga. Samas, erinevalt Oslost on Tallinnal kehtiv üldplaneering olemas.

Võrrelduna Põhjamaadega on Eestis vähemtähtsal kohal strateegilised ruumiplaneeringud (master plans), milles kirjeldatakse ruumilisi arenguid visionaarselt ning seostatuna ühiskonnaprotsesside ja elanike heaoluga. (Geomedia)

Finantseerimisalast koostööd ruumiplaneeringute küsimustes ERKASe standardite põhjal ette ei nähta, ka ei ole see levinud Põhjamaades. Pigem rõhutatakse asjast huvitatud osapoolte kaasamise olulisust, et ruumiplaneeringud võtaks arvesse laiemat perspektiivi ning annaks seeläbi ühtsema ning paremini korraldatud ruumiplaneeringu, vältides näiteks infrastruktuuri dubleerimist või ebasobivate koosluste teket, viies ühtsema ning ka edaspidiseid arenguid paremini arvestava ruumi tekkeni. Lisaks juhitakse tähelepanu planeeringutega töötavate inimeste arvu erinevustele, mis Eesti kahjuks oleva numbrina väljendub näiteks siinses planeeringute pikas menetlusajajas.

4.4 SOOME MUDELI ANALÜÜS

Kuna puuduvad andmed planeeringutega seotud kulude kohta, siis ei ole vastavat detailanalüüsi võimalik teostada. Üldistavalt võib öelda, et planeeringutega seotud kulud moodustavad planeeringutega tegelevate inimeste palgad + administratiiv- ja halduskulud ning vajadusel ka konkreetse planeeringu koostamiskulud (seda juhul kui planeeringut ei koosta mitte vastav koosseisuline töötaja vaid see teenus ostetakse väljast sisse).

5 KERGLIIKLUSTEED

Alljärgnev peatükk annab ülevaate olulisematest kergliiklusteid puudutavatest küsimustest nii Põhjamaade pealinnaregioonides kui ka vastavalt ERKASE koostatud standarditele, analüüsid selle käigus, kas Põhjamaade praktika toetab ERKASE poolt välja töötatud standardeid.

5.1 KERGLIIKLUSTEID PUUDUTAVATE STANDARDITE ÜLEVAADE

Kergliiklustee on asfalteeritud (alternatiiv: või kruuskattega; alternatiiv 2: katet mitte täpsustada) vähemalt 3,0 m laiune, valgustatud (alternatiiv: mitte täpsustada) tee, mida saab kasutada jalgsi liikumiseks, jalgrattaga või rulluiskudega sõitmiseks (alternatiiv: vaid jalgrattal liikumiseks).

Teenuse eesmärk on tagada Pealinnaregiooni piiriületavate kergliiklusteede terviklik kavandamine ja väljaehitamine.

Teenuse tarbijateks on Pealinnaregiooni kohalikud omavalitsused, kelle haldusterritooriumil kulgeb planeeritav või ehitatav kergliiklustee

Teenuse tarbijal on õigus:

- teha kavandatava kergliiklustee trassile jäävale kohalikule omavalitsusele ettepanek kergliiklustee lõigu planeerimiseks ja/või investeeringute kavva lülitamiseks;
- eelnevalt nimetatud ettepaneku saamisel sellega nõustuda täielikult või tingimuslikult või ettepaneku tagasi lükata.

Teenuse tarbija on kohustatud:

- korraldama kergliiklustee kavandamist, planeerimist ja/või ehitustöid koostöös kavandatava kergliiklustee trassile jääva muu kohaliku omavalitusega ühiselt kokku lepitud tegevus- ja ajakava alusel;
- teavitama asjaomast muud kohalikku omavalitsust tegevus- ja ajakavas püstitatud ülesannete täitmisest või ilmnenu takistustest tegevus- ja ajakava realiseerimisel.

Piiriületava kergliiklustee rajamisest huvitatud kohalik omavalitsus teeb teisele kavandatava kergliiklustee trassile jäävale kohalikule omavalitsusele ettepaneku kergliiklustee planeerimiseks ja/või investeeringute kavva lülitamiseks. Ettepanek peab sisaldama kavandatava kergliiklustee trassivalikut või vähemalt tee algus- ja lõpp-punkti, tee funktsionaalsust ja investeeringu orienteeruvat maksumust ning selle katmise põhimõtteid.

Vajadusel algatavad kohalikud omavalitsused üldplaneeringu muutmise või detailplaneeringu koostamise. Kavandatava kergliiklustee rajamise lisavad kohalikud omavalitsused koordineeritult arengukavva ning eelarvestrateegiasse ja realiseerivad kergliiklustee ehituse omavahel kokku lepitud ajal vastava aasta eelarves ettenähtud vahendite arvelt.

Soovitavalt korraldavad asjaomased omavalitsused piiriülese kergliiklustee kavandamiseks, planeerimiseks ja/või ehitamiseks vajalike teenuste ja tööde hankimise ühishanke korras selliselt, et üks omavalitsus korraldab hanke teiste asjaomaste omavalitsuste volitusel nendega kooskõlastatud tingimustel.

Haldustoimingute läbiviimisel tasustab iga asjaomane omavalitsus oma töötajaid ise.

Tööde ja teenuste hankimise kulud tasustab iga asjaomane omavalitsus vastavalt tema haldusterritooriumile kavandatava, planeeritava ja/või ehitatava kergliiklustee lõigu pikkuse osakaalule tee kogupikkusest või tee potentsiaalsete kasutajate arvu alusel teelõikude lõikes. Teelõigud piiritletakse peamiste maha- ja pealesõidukohtadega.

5.2 KERGLIIKLUSTEEDE HOOLDUSKÜSIMUSED

Kergliiklustee peab olema sujuv, tasane, sillutatud ja puhastatud (ilma lehtede, okste, veelompide, jää, lume ja muude jalgrattasõitu raskendavate elementideta), selge märgistusega. Tee peab olema piisavalt lai võimaldamaks teha möödasõite teistest liiklejatest.

Tee peab olema tähistatud autoliikluseks ja/või jalgikäimiseks mõeldud teosast eraldamiseks valge pidevjoonega. Igapäevastel kergliiklusteedel peavad vastassuunalised kergliiklusvood asuma teineteisest lahus eraldatuna kas eraldusriba või sõiduteega.

Kergliiklusteede ristmikel peavad paiknema suunaviidad, millele on lisatud jalgrattaliikluse sümbol. Viidad peavad näitama suunda ja kaugust kas kergliiklustee äärde jääva olulise objekti (lähipunkti) või asumini (kaugpunktini) ning olema valmistatud ja paigaldatud vastavalt teetähistussüsteemi nõuetele.

Igapäevase kergliiklustee seisund peab vastama riiklikult kehtivatele nõuetele, kui käesolev standard ei sätesta kõrgemaid nõudeid ning võimaldama aastaringselt jalgrattaliiklust kiirusega vähemalt 25 km/h ning sellel ei tohi asuda sõitmist takistavaid elemente (pingid, tõkked, kõrged äärekivid ristumistel autoliiklusteedega, jalakäijad, ühissõidukipeatuste ootealad jms). Ristmike ületused peavad olema kiired ja ohutud. Reguleeritud ristmike foorilahendused peavad andma jalgratturitele autoliiklusega (v.a. ühistransport üldisele liiklusvoole võrreldes eelist andva fooritsükli korral) võrreldes eelisaja ristmike ületamiseks.

Igapäevane kergliiklustee on peatee lõikuva sõidutee või kergliiklustee suhtes juhul, kui temaga paralleelselt kulgev sõidutee on samuti peatee lõikuva sõidutee suhtes. Autoliikluse kiirus lõikumiskohal ei tohi ületada 40 km/h.

Igapäevaseks kasutamiseks mõeldud kergliiklusteedele on sõiduteedel hooldustööde teostamise käigus keelatud paigutada lund või jääd. Lume- või libedustõrjeks on keelatud kasutada tuhka või kloriide. Kasutada võib liiva, peent killustikku või töödeldud kruusa tera läbimõõduga 2–6 mm.

Rekreatiivsed teed võivad olla talveperioodil lumikattega ning jalgrattaliiklusele suletud.

Teenuse tellija on kohustatud:

- korraldama riigihanke teenuse osutaja valimiseks juhindudes teeseadusest, riigihangete seadusest ning tellija riigihangete korraldamise korrast;
- korraldama riigihanke uue teehooldaja korraliseks leidmiseks arvestusega, et teehooldusleping sõlmitakse eeldatavalt vähemalt kolm kuud enne kehtiva teehoolduslepingu lõppemist;
- teavitama teenuse osutajat kirjalikult asjaoludest, mis võivad teenuse osutajal takistada teehooldustööde tegemist hiljemalt kümne (10) tööpäeva jooksul pärast selliste asjaolude teenuse tellijale teatavaks saamist (sh kohaliku omavalitsuse antud valdkonna õigusaktide algtamisest, muutmisest, kavandatavad teesulud, liiklustakistused);
- koguma igakuiselt teenuse osutajalt aruanded, kontrollima nende vastavust ning tasuma teenuse osutajale igakuiselt teehooldustööde eest vastavalt korrektselt hooldatud teekilomeetritele;

- vaatama teenuse osutaja esitatud aruanded läbi ja kinnitama või esitama pretensioonid kuni 5 tööpäeva jooksul arvates aruannete esitamisele järgnevast tööpäevast;
- korraldama teenuse turundust ning tulemuslikult teavitama teenuse tarbijaid kergliiklusteede kasutamisse puutuvast;
- tulemuslikult teavitama teenuse tarbijaid häiretest teenuse osutamisel massiteabevahendite kaudu;
- edastama teenuse tarbijatelt laekunud kaebused teenushäirete kohta teenuse osutajale ning nõudma talt selgitusi ebakvaliteetse teenuse osutamise kohta;
- korraldada regulaarselt teenuse osutaja hooldustööde personalile liiklusohutuse ja klienditeeninduse täiendkursusi.

Teenust rahastatakse asukohajärgse omavalitsuse eelarvest ning riigieelarvelisest toetusest. Piiriületava kergliiklustee puhul võivad asjaomased kohalikud omavalitsused kokku leppida teenuse ühises rahastamises vastavalt iga omavalitsuse haldusterritooriumil kulgeva teelõigu pikkuse osakaalule tee kogupikkuses või tee kasutajate arvu alusel teelõikude lõikes. Teelõigud piiritletakse peamiste maha- ja pealesõidukohtadega.

Teenuse tellija tasub teenuse osutajale hanke tulemusel kokku lepitud alustel ja määras hooldatava teelõigu pikkuse eest, millele lisanduvad boonused ja trahvid. Boonused ja trahvid sõltuvad pakkumises tehtud ja lepingus sisalduvatest kvaliteedilubadusest ning teenuse osutaja suutlikkusest neist kinni pidada. Teenuse osutamise eest lubaduses põhineval kokku lepitud tasemel lisatasu ei määrata. Kui teenust osutatakse paremini, siis saab vedaja boonust, kui halvemini siis makstakse talle vähem. Tulemuslikkust arvestatakse 12 kuu lõikes ning kvaliteedileppega seonduvate tasude maht moodustab kuni 3% lepingu aastasest kavandatud mahust.

Järelevalve teenuse osutamise nõuete täitmise üle toimub teeseaduses sätestatud korras. Järelevalvet teenuse osutaja üle teostavad valla- või linnavalitsuse poolt volitatud isikud.

Järelevalvet teostatakse teenuse tarbijate kaebuste alusel ja kohaliku omavalitsuse initsiatiivil vastavalt järelevalveplaanile.
ERKAS

5.3 ANALÜÜS

Kergliiklusalane koostöö Põhjamaade pealinnaregioonides on tagasihoidlik. Regionaalse jalgrattateede võrgu arendamisel teevad omavalitsusüksused koostööd riigiteid haldavate organisatsioonidega. (Geomedia)

Samamoodi ei näe ERKASE standardid ette tihedama koostöö tegemist Pealinnaregioonis, välja arvatud hangete korraldamise puhul. Samas finantseerimisküsimused on jäetud iga omavalitsuse enda ülesandeks.

5.4 SOOME MUDELI ANALÜÜS

Helsingis on 1180 km kergliiklusteid, mis sobivad nii jalgratturitele kui ka jalakäijatele. Jalgrattateedest on üle 730 km asfalteeritud. Rannikul kulgevate kergliiklusteede pikkus on 90 km.

Helsingis on välja arendatud linnajalgratate laenamise süsteem, laenamine toimub pandi vastu.

Jalgrattateedega seotud kulud jagunevad kaheks: teede ehitusega seotud kulud ning teede hooldusega seotud kulu.

Teede ehituskulud = km ehitusmaksumus * ehitatud km arv;

Ehituskulud sõltuvad teekattematerjalist, eraldusriba vajadusest, valgustuse olemasolust jms teguritest.

Teede hoolduskulud = km hooldamise kulu * km arv.

Teede hoolduskulud on erinevatel aastaaegadel erinevad – kui suvine hooldus koosneb eelkõige teede puhastamisest ja aukude parandusest ning teekattemärgiste uuendamisest, siis talvine hoolduskulu seisneb eelkõige lumekoristuses ja libedusetõrjes. Osa kergliiklusteid võivad olla ka multifunktsionaalsed – suvel põhiliselt jalgrattateedena kasutatavad ning talvel näiteks suusaradadena, sel juhul ei ole kuluks mitte lumekoristus vaid suusajälgede sisselükkamine.

Jalgrattateedega seonduvad kulud on kaudsed – läbi vähenenud liikluskoormuse ja saaste.

6 KOKKUVÕTE

Vastavalt ERKAS-e standarditele on iga teenuse puhul kohalikul omavalitsusel kohustus tegeleda pakutavate teenustega seonduvate kaebuste menetlemisega, mis nõuab igalt omavalitsuselt vastavate töötajate palgalhoidmist või lisatasu maksmist teenust osutavale ettevõttele, et nemad selle küsimusega tegeleks, muudes küsimustes nähakse omavalitsuste rolli erinevalt alates aktiivsest elanikega teenuse eest makstava tasu arveldustest kuni piirdudes ka ainult järelvalve korraldaja rolliga.

Eelkõige nähakse ERKASe poolt koostöövõimalusi haldusküsimustes, kuid mitte finantseerimisküsimustes. Eriti väheseid koostöövõimalusi nähakse ette ruumiplaneeringute ja kergliiklusteede ehituse ja hooldamise valdkondades.

Kõige suurem erinevus Põhjamaade praktikast esineb praegusel hetkel veemajanduse valdkonnas: kõik sealsed olulisemad vee-ettevõtted on munitsipaalomandis, kuid Eestis on suurim vee-teenust pakkuv ettevõtte eraomanduses ning kohalik omavalitsus omab selles ainult väiksemat osalust. Ka on erinev vee-ettevõtetele lubatava hinnastamispoliitika: Põhjamaade pealinnaregioonide ettevõtetele ei ole kasumlikkus lubatud – kogu teenitud kasum tuleb teenuse arendamisse investeerida, kuid Eesti puhul on lubatud põhjendatud tulukus. Põhjamaades kehtib reegel, et tarbija peaks tasuma teenuse pakkumisega seonduvad kulud (Norras ja Soomes on erandkorras lubatud tasuda nn tasanduskulusid, kui see reegel erakorralistel põhjustel täidetud ei ole), Eesti tingimustes on mitmed vee-ettevõtted järjepidevas kahjumis ning vajavad kohaliku omavalitsuse pidevaid rahapaigutusi, mis on märk sellest, et veeteenuse hind ei vasta veeteenuse pakkumise kuludele.

Teine suurem erinevus valitseb jäätmemajanduse valdkonnas – Põhjamaade praktika kohaselt toimub jäätmeeo lepingute sõlmimine kohaliku omavalitsuse ja elanike vahel ning omavalitsus sõlmib omakorda lepingu prügiveofirmaga. Eesti tingimustes sõlmivad elanikud lepingud otse prügiveojajaga ning omavalitsus on samasugune prügifirma klient nagu elanikudki. ERKASe pakutud standardi alternatiiv näeb ette Põhjamaade süsteemile ülemineku.

Erinevused on ka transpordivaldkonnas, kus Põhjamaades juba kehtivad süsteemid, millele üleminek on Pealinnaregioonis alles pooleli (N: kiipkaardisüsteemid, et täpsemalt tuvastada reisijate arvu ja liikumisteid).

Ülejäänud valdkondades on nii hetkel levinud praktika kui ka ERKASe poolt väljapakutud praktikate edasiarendused Põhjamaade süsteemile sarnased.

7 KASUTATUD INFOALLIKAD

1. ERKAS Valduse OÜ poolt koostatud teenuste osutamise standardid ja seletuskirjad
2. OÜ Geomedia poolt koostatud Põhjamaade pealinnaregioonide ülevaade
3. Projekti „Pealinnaregiooni omavalitsusüksuste koostöö- ja haldusvõimekuse tõstmine“ finantsosa 1. vaheraport